

KNIŽNICA „NOVÉHO SVETA“

Henry Haggard

Čierne srdce

Román

BRATISLAVA • 1940

Slovenská Grafia, Bratislava.

I.

Filip Hadden a král' Cetywayo

V časoch, keď sa soznamujeme s Filipom Haddenom, bol tento muž obchodníkom a sprievodcom nákladov v zemi Zulov. Nemal ešte štyridsať rokov a vyzeral neobyčajne pekne: mal vysokú postavu, tmavú pleť, chodil rovno, mal prenikavé oči, krátko pristrihnuté fúzy, kučeravé vlasy a výrazné črty tvári. Jeho život bol pestrý a boly v ňom niektoré stránky, ktoré nevyzradil ani svojim dôverným priateľom. Bol však z dobrého rodu a hovorilo sa, že v Anglicku chodil do strednej školy a na univerzitu. Nech to bolo hocako, vedel príležitostne citovať klasikov. Táto výsada, spojená s jeho pekným hlasom a chovaním, ktoré bolo v pustatinách sveta niečím celkom neobyčajným, získala mu medzi jeho druhmi drsných pováh prezývku „princ“.

Nehľadiac na toto, bolo isté, že sa do Natalu vystaňoval v akejsi tiesni, a rovnako je isté, že jeho príbuzní doma sa nechceli ďalej zaujímať o jeho osudy. Za pätnásť alebo šestnásť rokov, ktoré strávil v spomínanej osade alebo blízko nej, venoval sa Hadden rozličným druhom obchodu, ale ani v jednom z nich nemal úspechov. Keďže bol mužom bystrým, príjemného chovania, bolo mu vždy ľahko nadviazať priateľstvo a zaistiť si znova

nejaký životný cieľ, ale postupne boli jeho priatelia proti nemu zaujatí akousi hmlistou nedôverou a po nejakom kratšom alebo dlhšom čase stykov s nimi otvoril si vždy sám zadné dvierka, ktoré si pripravil, a zmizol náhle s miesta. Zanechával za sebou pochybný chýr a trocha nepekných dlžôb.

Pred počiatkom tejto rozprávky, týkajúcej sa najpozoruhodnejších epizód jeho života, bol Filip Hadden zamestnaný niekoľko rokov odprevádzaním nákladov, to jest dopravou tovaru na vozoch s volským záprahom z Duranu alebo Moritzburgu do rozličných miest vo vnútrozemí. Ťažkosti, ktoré sa mu stavaly do cesty viac ráz na jeho životnej ceste, prinútily ho vzdať sa dočasne tohto prostriedku, ktorým si vyrábal na živobytie. Keď prišiel do malého pohraničného mesta Utrechtu, v Transvaale, odprevádzajúc dva vozy s nákladom rozličného tovaru, ktorý bol určený pre istého tamojšieho skladníka, objavilo sa, že zo šiestich debien s pálenkou zmizlo z voza päť. Hadden vysvetľoval túto vec, obviňujúc svojich kaferských nosičov, ale skladník, muž hrubých rečí, nazval ho rovno zlodejom a nechcel mu dovozné vôbec zaplatiť. Obaja muži pustili sa po slovnej šarvátke do bitky, pri ktorej tasily sa nože, a kým mohol niekto zakročiť, dostal skladník mrzkú ranu do boka. Tej istej noci ušiel Hadden pred vyšetrovaním úradov a vrátil sa do Natalu tak rýchle, ako len vedely jeho voly ťahať. Cítiac však, že ani tam nie je v istote, zanechal jeden zo svojich vozov v Newcastleu, do druhého naložil kaferský tovar — pokrovce, kaliko a železné nástroje — a prešiel cez hranice do zeme Zulov, kde bolo nepravde-

podobné, že by ho stopoval niektorý šerifov úradník.

Poznal veľmi dobre zvyky a reč domorodcov, a preto robil s nimi dobré obchody. Čoskoro mal trocha hotových peňazí i malé stádo dobytká, ktoré dostal čo výmenu za svoj tovar. Potom dostal zprávu, že muž, ktorého poranil, dosiaľ mu prisahá pomstu a že je v spojení s natalskými úradmi. Pre tieto dôvody bol jeho návrat k civilizácii nežiadúci, a pretože ďalšie obchodovanie nebolo možné, kým nedostane novú dodávku tovaru, počal Hadden, ako múdry človek, pomýšľať na zábavu. Keď poslal svoj dobytok a voz cez hranice do ochrany istého domorodého pohlavára, s ktorým bol v priateľskom pomere, odobral sa peši do Ulundi, aby dostal povolenie od kráľa Cetywaya na poľovačku v jeho území. Trocha ho prekvapilo, keď ho Indunovia čiže pohlavári blahosklonne prijali, lebo Hadden navštívil kráľa niekoľko mesiacov pred vypuknutím vojny so Zulami, roku 1878, keď Cetywayo počínal už javiť neláskavosť voči anglickým obchodníkom. Prečo bol kráľ blahosklonný k nemu — pohlavári nevedeli.

Prvé a ostatné stretnutie Haddena s Cetywayom sa odohralo takto:

Druhého rána po svojom príchode do kráľovského kraalu prišiel k nemu posol a oznámil mu, že „Slon, ktorého krok otriasa zem“, naznačil, že by ho ráčil prijať. Potom viedol Haddena medzi tisícerymi chatrčami a veľkým námestím do malej ohrady, kde Cetywayo, kráľovsky vyzerajúci Zulu, sedel na stoličke, zahalený do plášťa z leopardej kože. Mal práve indaba čiže poradu. Bol obklo-

pený svojimi radcami. Induna, ktorý ho viedol pred túto vznešenú osobnosť, padol na kolena a keď vyslovil kráľovský pozdrav „Bayété“, plazil sa oznámiť, že beloch čaká.

„Nechaj ho čakať!“ povedal kráľ nahnevane. Potom sa obrátil k radcom a pokračoval s nimi v rozhovore.

Ako sme už povedali, rozumel Hadden výborne reči Zulov a keď chvíľami kráľ hovoril trochu hlasnejšie, dotklo sa niekoľko slov jeho uší.

„Akože?“ povedal Cetywayo starému a vyschnutému mužovi, ktorý, ako sa zdalo, veľmi vážne mu odporoval. „Čo som pes, aby ma tie biele hyeny takto prehánaly? Či je toto nie moja zem a nepatrila predo mnou môjmu otcovi? Či je nie tento národ môj, aby som ho nechal na žive alebo zabil? Hovorím vám, že vyhladím týchto nepatrných belochov — moje impis*) ich zjedia. Dohovoril som!“

Vyschnutý starec znova niečo namietal a bolo zrejmé, že chce byť sprostredkovateľom pokoja. Hadden však nepočul jeho slov, keď starec vstal a ukazoval na more, pričom podľa výrazných pohybov a starostlivých tvári prorokoval asi nešťastie, ktoré bude dozaista nasledovať po istom skutku.

Kráľ ho chvíľu počúval, ale potom vyskočil so stoličky a oči mu doslova horely zlostou.

„Počuj,“ vykrikol na svojho radcu, „tužil som to už dávno, ale teraz som si tým istý: si zradcom, si psom Sompseua*) a si psom natalskej vlády,

*) Vojská.

*) Sompseu, anglický guvernér.

a ja si neponechám cudzieho psa v dome, aby ma hrýzol. Odvedte ho!" V kruhu Indunov sa ozvalo slabé, neisté mrmlanie, ale starec sa ani nezachvel. Nezachvel sa ani potom, keď prišli vojaci, ktorí ho mali naraz zabiť. Hrubo ho schmatli. Azda na päť vterín zakryl si tvár okrajom pokrývky, ktorú mal na ramenách, ale potom zdvihol hlavu a vravel kráľovi jasným hlasom:

„Ó kráľ, som veľmi starý človek. Ako mladík slúžil som pod Čekom Levom a počul som jeho proroctvo, keď umieral, o príchode belocho. Potom belosi naozaj prišli a ja som bojoval pre Dingana v bitke pri Krvavej rieke. Dingana zabili a potom som bol mnoho rokov radcom Pandua, tvojho otca. Stál som pri tebe, kráľ môj, v bitke pri Tugele, keď jej sivé vody sčervenely krvou tvojho brata Umbulaziho a desatisícov tvojho ľudu. Potom som sa stal tvojím radcom, ó kráľ môj, a bol som pri tebe, keď ti Sompseu položil na hlavu korunu a keď si sa mu zaviazal sľubmi — sľubmi, ktoré si nesplnil. Teraz si sa ma už nasýtil a je to dobre, lebo som už veľmi starý a dozaista je moja reč pochabá, ako to býva u starcov. No nazdávam sa, že Čekovo proroctvo sa vyplní a že belosi nad tebou zvíťazia a usmrtia ťa. Chcel by som, aby som ešte mohol stáť v mnohej bitke a bojovať za teba, ó kráľ môj, keď sa ti páči viesť vojnu, ale koniec, ktorý ty volíš pre mňa, je najlepší. Spi v pokoji, ó kráľ môj, a do videnia. Bayété!"

Chvíľu bolo ticho, ktoré bolo plné očakávania. Mužovia čakali, či nepočujú tyrana odvolať rozsudok. Ale neráčilo sa mu byť milostivým, alebo azda politické záujmy prevážily jeho súcit.

„Odvedte ho!“ opakoval a potom so slabým úsmevom na tvári a s jediným slovom — „dobrú noc!“ — na ústach, opretý o ruku vojaka, ťahal sa starý bojovník a štátnik na miesto smrti.

Hadden sa díval a počúval s úžasom a strachom všetko, čo sa tu dialo. „Keď takto zachádza so svojimi vlastnými služobníkmi, čo sa stane so mnou?“ uvažoval. „Od tých čias, čo som odišiel z Natalu, museli sme my, Angličania, upadnúť do nemilosti. Rád by som vedel, či chce viesť vojnu proti nám, alebo urobiť niečo inšie. Ak je to tak, niet tu pre mňa vhodného miesta.“

Práve v tej chvíli zdvihol kráľ náhodou hlavu, lebo predtým sa díval zamyslený na zem. „Privedte sem cudzinca!“ povedal.

Hadden ho počul a predstúpil. Podával Cetywayovi ruku spôsobom takým chladným a bez všetkých rozpakov, ako len vedel.

Bol trocha prekvapený, keď kráľ prijal jeho pravicu. „Aspoň si nie fagozom, Biely Muž,“ hovoril kráľ a díval sa na vysokú, štíhlu postavu svojho hosta a na jeho výraznú tvár; „si z krvi náčelníkov.“

„Ano, kráľ,“ som z krvi náčelníkov,“ odpovedal Hadden so slabým vzdychom.

„Čo si žiadaš v mojej zemi, Biely Muž?“

„Veľmi málo, kráľ. Bol som tu obchodníkom, o čom si dozaista počul, a všetok svoj tovar som predal a teraz ťa prosím, aby si mi dovolil loviť byvolov a inú vysokú zver na krátky čas, kým sa vrátim do Natalu.“

„Nemôžem to dovoliť,“ odpovedal Cetywayo, „si

vyzvedačom. Vyslal ťa Sompseu alebo kráľovnini radcovia, ktorí sú v Natale. Odíď!”

„Potom teda,” povedal Hadden, pokrčiac plecami, „dúfam, že Sompseu alebo kráľovnini radcovia, alebo oboji mi zaplatia, až sa vrátim do svojej zeme. Pretože musím, poslúchnem ťa, ale najprv by som ti rád dal nejaký dar.”

„Aký dar?” opýtal sa kráľ. „Nepotrebujem darov. Sme dosť bohatí, Biely Muž.”

„Teda dobre, kráľ. Nestálo to za to, aby si to prijal. Bola to iba guľovnica.”

„Guľovnica, Biely Muž? Kde je?”

„Vonku. Bol by som ju priniesol, ale tvoji sluhovia mi povedali, že to znamená smrť, keď niekto predstúpi ozbrojený pred „Slona, ktorý otriasa zem.”

Cetywayo sa mračil, lebo výsmešný prízvuk neunikol jeho bystrým ušiam.

„Prineste dar tohto belocha — pozriem sa naň.”

Induna, ktorý Haddena odprevádzal, bežal naraz k bránke a bežal s tak skloneným telom, že sa zdalo, že každú chvíľu musí spadnúť na tvár. Naraz sa vrátil so zbraňou v ruke a podal ju kráľovi, ale držal ju tak, že jej ústie bolo namierené rovno na kráľove prsia.

„Prosím o dovolenie, aby som smel povedať, ó Slon,” poznamenal Hadden pretiahovaným hlasom, „že by azda bolo dobre, aby si rozkázal svojmu sluhovi zdvihnúť ústie pušky od tvojho srdca.”

„Prečo?” opýtal sa kráľ.

„Iba preto, že je nabitá a že kohútik je napätý, ó Slon, ktorý si dozaista želáš triasť zemou ešte naďalej.”

Po týchto slovách vyrazil Slon zo seba ostrý výkrik a svalil sa so svojej stoličky spôsobom veľmi nekráľovským. Prestrašený Induna skočil späť, dotkol sa spúšte guľovnice, z ktorej vyšla guľka presne tým miestom, kde bola pred chvíľkou vládcova hlava.

„Dajte ho odviešť!” volal pomazaný kráľ so zeme, ale dávno predtým, než tieto slová prešli jeho ústami, odhodil Induna s výkrikom zbraň na zem, že je očarovaná, a cvalom ušiel brádkou.

„Odstránil sa už sám,” poznamenal Hadden, kým sa shromaždenie chechtalo. „Nie, kráľ, nedotýkaj sa prenáhľene guľovnice — je to opakovačka. Pozri — — —” a, zdvihnúc winchestrovku, vypálil štyri ostávajúce rany rýchle za sebou do vzduchu. Zasiahol vrchol stromu, na ktorý cielil pri každom výstrele.

„Vau, je to podivuhodné!” vykrikla spoločnosť v úžase.

„Už tá vec dokončila?” opýtal sa kráľ.

„Pre túto chvíľu áno,” odpovedal Hadden. „Pozri sa na ňu.”

Cetywayo vzal opakovačku do ruky a opatrne si ju prezeral. Pohyboval ústím vodorovne v presnej čiare so žalúdkami niektorých najznámejších Indunov, ktorí sa uchýľovali na tú alebo onú stranu, len čo na nich hlaveň namierila.

„Pozri, akí sú to zbabelci,” povedal kráľ roz-

horlene, „obávali sa, aby azda v tejto ručnici nebola ešte jedna guľa.“

„Áno,“ odpovedal Hadden, „sú to naozaj zbabelci. Myslím, že keby sedeli na stoličkách, spadli by s nich práve tak, ako sa to stalo pred chvíľou náhodou Tvojmu Veličenstvu.“

„Rozumieš zhotovavaniu ručníc, Biely Muž?“ spýtal sa kráľ rýchle. Všetci Indunovia pozorovali plot, ktorý bol za nimi.

„Nie, kráľ, neviem robiť pušky, ale viem ich opravovať.“

„Keby som ti dobre platil, Biely Muž, ostal by si v mojom kraale a opravoval by si pre mňa pušky?“ pýtal sa Cetywayo dychtively.

„Záležalo by na odmene,“ odpovedal Hadden. „Ale nateraz som ustatý od práce a chcem si odýchnuť. — Ak mi kráľ dovolí loviť, ako som žiadal, a ak mi dá ľudí, ktorí by ma sprevádzali, tak azda po mojom návrate by sme sa o tejto veci dohodli. Ak sa tak nestane, rozlúčim sa s kráľom a odídem do Natalu.“

„Aby podal zprávu o tom, čo videl a o čom sa tu poučil,“ mrmlal pre seba Cetywayo.

V tej chvíli bol rozhovor prerušený, lebo vojaci, ktorí odvádzali starého Induna, sa rýchle vracali a vrhli sa potom pred kráľom na zem.

„Je mŕtvy?“ pýtal sa kráľ.

„Putoval po kráľovskom moste,“ odpovedali smutne. „Zomrel s piesňou chvály o kráľovi na ústach.“

„Dobre,“ povedal Cetywayo, „tento kameň už ne-

poraní moje nohy. Chodte a povedzte príbeh, ako som ho odvrhol, Sompseuovi a kráľovniným radcom v Natale." dodával s trpkým dôrazom.

„Baba! Počúvajte slová nášho otca! Počúvajte Slona," povedali Indunovia, chopiac sa tejto príležitosti, a ktorýsi smelší z nich dodal: „Čoskoro im povieme iný príbeh, tým tlacháčom, povieme im červený príbeh, príbeh o oštepoch a naše pluky im zaspievajú do uší."

Po týchto slovách zmocnilo sa načúvajúcich nadšenie, ako keď náhly plameň zachváti suchú trávu. Vyskočili, lebo väčšina z nich sedela na stolčekoch, a pri dupaní nohami do zeme opakovali do taktu:

Indaba i bonwu — indaba ye mikonto
Lizo dunyiswa nge impi ndhlebeni yaho.

„Červený príbeh! Červený príbeh! Príbeh o oštepoch a impis im budú spievať do uší!"

A jeden z nich, muž s divou tvárou, priblížil sa k Haddenovi a pohrozil sa mu pästou pred očami. Na šťastie, nemal assegaye, lebo bol v prítomnosti kráľa. Ustavične vykrikoval k nemu spomenuté vety.

Kráľ videl, že oheň, ktorý rozložil, horí príliš divo.

„Ticho!" zahrmel svojím hlbokým hlasom a hneď sa zdalo, ako by každý muž skamenel a iba ozveny opakovali:

„A impis im zaspievajú do uší — do uší."

„Počínam mať istotu, že toto miesto sa pre mňa nehodí," myslel si Hadden. „Keby bol býval ten darebák ozbrojený, bol by sa dozaista pozabudol. Haló! Kto je to?"

Práve v tej chvíli sa objavil v bránke plota muž, ktorý bol nádhernou ukážkou národa Zulov. Tento muž, ktorý mal asi tridsaťpäť rokov, oblečený bol do úplného vojnového výstroja stotníka pluku Umcityu. So stužky, zhotovenej z vydrejkóžušiny, ktorou mal obviazané čelo, dvíhal sa chochol z peria. Okolo ramien, pása a kolien mal volské čierne chvosty a v ruke malý, čierny štít, akých používajú pri tanci. Druhú ruku mal prázdnu, lebo sa nesmel pred kráľom objaviť so zbraňou. Tvár mal tento muž peknú a hoci jeho črty prezrádzaly akúsi obavu, mal oči predsa veselé a úprimné a jeho ústa prezrádzaly úprimnosť. Bol vysoký dozaista šesť stôp a dva palce, no predsa nerobil na človeka dojem muža vysokého, azda preto, že mal také široké prsia a pevné údy, ktoré boli v čudnom odpore s jeho jemnými, skoro ženskými rukami a nohami, čo je často u Zulov znakom ušľachtilej krvi. Skrátka tento muž bol tým, čím sa zdal byť, totiž divým gentlemanom rodom, dôstojnosťou aj odhodlanosťou.

V jeho spoločnosti bol iný muž, oblečený do jednoduchej múče*) a pokrývky. Jeho prešedivé vlasy prezrádzaly, že má už vyše päťdesiat rokov. Aj jeho tvár bola príjemná, ba aj jemných črt; ale oči mal bojazlivé a na jeho ústach bolo vidieť nedostatok charakteru.

„Kto sú títo mužovia?“ opýtal sa kráľ.

Obaja mužovia padli pred ním na kolená a sklonili sa, až sa hlavami dotýkali zeme — pritom prednášali „sibonga“ alebo kráľovské tituly.

*) Opasok okolo bokov.

„Hovorte!” povedal kráľ netrpezlivo.

„Ó kráľ,” povedal mladý bojovník a sadol si, ako si Zulovia sadávajú. „Som Nahún, Zombov syn, stotník pluku Umcityu a je tu môj strýc Um-gona, brat jednej z mojich matiek, najmladšej ženy môjho otca.”

Cetywayo sa zamračil:

„Čo tu robíš, vzdialený od svojho pluku, Nahún?”

„Ráč vedieť, kráľ, že som dostal povolenie od popredných náčelníkov, a prichádzam, aby som prosil kráľa o milosť.”

„Poponáhľaj sa teda, Nahún!”

„Je to táto vec, ó kráľ,” hovoril stotník v zjav-ných rozpakoch. „Pred nejakým časom sa kráľovi zalúbilo povýšiť ma na kešlu za isté služby, ktoré som vykonal — —” a muž sa dotkol čierneho kruhu, ktorý mal vo vlasoch na hlave. „Pretože som teraz mužom s kruhom a stotníkom, prosím o právo muža z kráľovských rúk — o právo ože-niť sa.”

„Právo? Hovor pokornejšie, Zombov syn. Môj dobytok a moji vojaci nemajú práv.”

Nahún si zahryzol do gamby, lebo sa dopustil veľkej chyby:

„Odpusť, ó kráľ, vec sa má takto: Môj strýc Um-gona má krásnu dcéru, ktorá sa volá Nanea, a tú si žiadam za ženu a ona ma chce za muža. V očakávaní kráľovho dovoľenia zasnúbil som sa s ňou a na dôkaz, že to myslím vážne, zaplatil som

Umgonovi lobolu pätnástich kusov dobytku — kráv a teliec. Ale Umgona má jedného mocného suseda — je to starý náčelník a volá sa Maputa — je strážcom Krokodílieho Brodu a kráľ ho dozaista pozná. Tento náčelník by si tiež chcel vziať Naneu a trápi Umgonu. Vyhráža sa mu mnohými nehodami, ak mu nedá svoju dcéru. Ale Umgonovo srdce je ku mne biele a k Maputovi čierne, a preto sme prišli spolu poprosiť kráľa o milosť.”

„Je to tak — hovorí pravdu,” povedal Umgona.

„Prestaňte!” odpovedal nahnevane Cetywavo. „Je teraz vhodný čas, aby si vojaci mohli vyhľadávať manželky a aby im od toho zvodnately srdcia? Vezte, že práve včera som rozkázal zaškrtiť dvadsať dievčat, ktoré sa opovážily vydat bez môjho dovolenia za mužov z pluku Undi, a ich telá položiť na križovatky spolu s telami ich otcov, aby všetci ľudia zvedeli o ich priestupku a na výstrahu. Ano, Umgono, dobre je pre teba aj pre tvoju dcéru, že si najprv vyhľadal moje svolenie, než si ju dal tomuto mužovi za ženu. Teda takto znie môj rozsudok: Zamietam tvoju prosbu, Nahún, a preto, že ťa, Umgono, znepokuje človek, ktorého nechceš mať za zafa, starý Mapita, zbavím ťa jeho doternosti. Ako hovorí Nahún, spomínaná dievčina je krásna — dobre, ja budem k nej milostivý a bude pojatá do počtu manželiek kráľovského domu. Za tridsať dní odo dneška odovzdáš ju do Sigodhly, do kráľovského domu žien, a s ňou nech je privedený aj dobytok, kravy a telce, ktoré si dostal od Nahúna, čo mu bude za pokutu, že sa opovážil pomýšľať na zasnuby bez kráľovského dovolenia.”

II.

Včela prorokuje

„Ako Daniel pred súdom,“ rozmýšľal Hadden, ktorý sa so záujmom díval na túto divoškú komédiu. „Náš priateľ, chorý láskou, dostal viacej, ako žiadal. Áno, tak sa to stáva, keď sa dovolávame cisára,“ a potom sa obrátil, aby sa pozrel na obidvoch prosebníkov.

Starý muž Ungona sa mykol a počal zo seba chrliť obyčajné slová vďaky a chvály kráľa za jeho dobrotu a milosť. Cetywayo ho mlčky načúval a keď dohovoril, odpovedal mu veľmi uhladeným pripomenutím, že ak sa Nanea neobjaví v udanom čase, ozdobí ona aj jej otec veľmi chytrou nejakú križovatku v najbližšom susedstve.

Na stotníka Nahúna nebol pohľad celkom obyčajný. Keď kráľovými ústami prešla osudná veta, jeho tvár dostala výraz úžasu, po ktorom naraz nasledoval výraz jedu — spravodlivého hnevu muža, ktorému sa náhle nevýslovne krivdí. Chvel sa na celom tele, žily na krku sa mu napály a prsty sa mu krčovite svieraly, ako by sa chytaly rukoväti oštepov. Naraz však mu zlosť prešla — lebo práve tak sa človek mohol stavať proti svojmu osudu ako proti zulskému despotovi. Na tvári mal potom výraz beznádejnej biedy. Jeho pyšné, tmavé oči otupely, jeho tvár medenej farby ako by sklesla a dostala popolavú farbu, ústa sa pootvorily a v jednom ich kútiku sa objavil malinký potôčik krvi,

vychádzajúci z perí, do ktorých sa muž zahryzol vo svojom úsilí, aby dokázal mlčať. Zdvihol ruku na pozdrav kráľovi. Vstal a skorej sa potácal než kráčal k bránke.

Keď došiel až k nej, zaznel Cetywayov hlas a nariadil mu, aby ostal. „Zostaň,” hovoril, „mám pre teba službu, Nahún, ktorá ti vyženie z hlavy myšlienky na ženy a svadbu. Pozri sa tuto na tohto belocha! Je mojím hostom a chce loviť byvolov a inú zver v lesnatých končinách. Dávam ti ho do ochrany. Vezmi si so sebou ľudí a hľadaj, aby sa mu nestala nehoda. Dbaj tiež, aby si ho za mesiac priviedol predo mňa, inak zaplatíš za to životom. Prived' ho sem do môjho kráľovského kraalu v prvom týždni nového mesiaca — keď príde aj Nanea — a potom ti poviem, či súhlasím s tebou, či je taká krásna. Choď teraz, dieťa moje, a ty, Biely Muž, choď tiež. Muži, ktorí vás budú odprevádzať, prídu k vám zajtra. Do videnia. Ale pamätaj, že sa pri novom mesiaci zase stretneme, aby sme sa dohovorili, akú odmenu dostaneš za opravovanie mojich ručníc. Neoklam ma, Biely Muž, inak pošlem za tebou svojich poslov a tí sú niekedy drsní.”

„To znamená, že som zajatým,” myslal si Hadden, „ale musel by som sa veľmi zle mať, aby sa mi nepodarilo nejako im ujsť. Nechcem zostať v tejto zemi, ak sa strhne vojna — vylúpali by mi oči. Alebo by sa mi mohol prihodit' iný podobný žartík.”

Ušlo desať dní a istého večera táboril Hadden

a jeho družina na pustom mieste hornatej krajiny, ktorá leží medzi riekami Krvavou a Unvunyana, sotva osem míľ od „Miesta Malej Ruky“, ktoré sa malo stať za niekoľko týždňov slávnym po celom svete podľa domorodého mena Isandhlwana. Tri dni šli za stopami malého stáda byvolov, ktoré žily dosiaľ v tejto oblasti, ale dosiaľ ich ne našli. Zuluskí lovci navrhovali, aby šli pozdĺž rieky Unvunyany k moru, kde bolo viacej zveriny. Ale nechceli to urobiť ani Hadden, ani stotník Nahún z dôvodov, ktoré, samozrejme, každý tajil pre seba. Haddenovým úmyslom bolo dôjsť postupne až k Buffalo River*), cez ktorú sa úfal prejsť do Natalu. Nahúnovým cieľom bolo však zdržovať sa nablízku kraalu Umgona, ktorý nebol príliš ďaleko od ich terajšieho ležania, v nejasnej nádeji, že sa mu azda naskytne príležitosť rozprávať sa s Naneou, alebo aspoň vidieť dievča, s ktorým bol zasnúbený a ktoré mu za niekoľko týždňov vezme kráľ.

Hadden nikdy predtým nevidel príšernejšieho miesta, ako bolo to, na ktorom táborili. Za nimi ležal pás zeme — polomočarisko, poloprales — v ktorom sa mali zdržovať byvolov. Za týmto pásom dvíhal sa v osamelej veľkoleposti vrch Isandhlwana. Vpredu bol amfiteáter najtmavšieho lesa, lemovaný v diaľke kopcami s príkrymi stráňami. Do tohto lesa tiekla rieka, ktorá zavodňovala močariská, a jej hladina sa zdala dosť pokojnou. Ale nebola všade taká pokojná, lebo na tristo metrov od nej vrhala sa rieka náhle do priepasti,

*) Byvolej rieke.

nie príliš hlboko, ale zato príkre padajúc do vírnej, skalami obkľúčenej tony, kam, ako sa zdalo, nikdy nevniklo slnečné svetlo.

„Ako sa volá táto hora, Nahún?“ pýtal sa Hadden.

„Volá sa Emagudu — domov mŕtvych,“ odpovedal Zulu roztržite, lebo sa díval smerom ku kraalu Naney, ktorý bol hodinu cesty cez horský chrbát vpravo.

„Domov mŕtvych? Prečo?“

„Lebo tam žijú mŕtvi, žijú tam tí, ktorých voláme Esemkofu, to jest bytosti bez reči, a s nimi tiež iní duchovia, totiž Amahlosi, z ktorých odišiel životný dych, ale ktorí žijú ďalej.“

„Tak,“ hovoril Hadden, „a videl si niekedy týchto duchov?“

„Čo som šialený, aby som sa išiel na nich dívať, Biely Muž? Do tohto lesa vstupujú iba mŕtvi a naši ľudia obetujú mŕtvym iba na jeho kraji.“

Hadden pristúpil s Nahúnom na okraj brala a díval sa dolu. Naľavo bola hlboká a strašná toňa, ale blízko pri jej brehu stála na úzkom pruhu trávniky medzi skalou a začiatkom lesa akási chatrč.

„Kto tam býva?“ opýtal sa Hadden.

„Veľká Isanusi — tá, ktorá sa volá Inyanga alebo lekárka, tá, ktorá sa volá Inyesi*), lebo sbiera svoju múdrosť od mŕtvych, ktorí sú v lese.“

„Myslíš, že by bola dosť múdra, aby mi mohla povedať, či zastrelím nejakého byvola, Nahún?“

„Možno, Biely Muž, ale,“ dodával s ľahkým úsmevom, „tí, ktorí navštívia úľ Včely, nepočujú

*) Včela.

nič alebo počujú viacej, ako si želajú. Slová tejto včely majú žihadlo."

„Dobre, presvedčím sa, či ma môže pichnúť."

„Nech je tak," hovoril Nahún a obrátil sa. Kráčal popri skale, až došiel k jednému chodníku domorodcov, ktorý viedol krivolako dolu skalným útesom.

Po tejto ceste zostupovali, až prišli na trávnik, ktorý bol dolu. Kráčali k chatrči, obkolesenej nízkym plotom z trstiny, ktorý obkľučoval malý dvorček. Jeho pôda bola z udupanej zeme, bola tvrdá a blyštala sa ako dlažba. V tomto dvorčeku sedela Včela. A jej stolička stála skoro pri samom ústí okrúhleho otvoru, ktorý bol vchodom do chyže. Zpočiatku, pretože sedela skrčená v tóni, nevidel Hadden nič, iba akúsi zakuklenú postavu, zakrytú špinavou, roztrhanou prikrývkou z mačacej kožušiny, na ktorej okraji bolo vidieť dve oči, divé a bystré ako oči leoparda. Pri nohách dymil sa malý oheň a okolo neho boli rozostavené v istom počte ľudské lebky — pár a pár, ako keby sa spolu rozprávaly. Iné kosti, podľa všetkého tiež ľudské, visely v reťaziach okolo chatrče a plotu, ktorý obkľučoval dvorček.

„Vidím, že tá stará dáma je zaopatrená obvyklými rekvizitami," myslel si Hadden, ale nič nepovedal.

Ale ani čarodejníčka-lekárka nič nepovedala a iba upierala svoje čierne oči na jeho tvár. Hadden jej vracal tento pozdrav, dívajúc sa na ňu uprene zo všetkých síl. Ale zrazu pobadal, že v tomto čudnom súboji podlieha. Mozog sa mu začínal miasť a

v jeho predstave sa mu zdalo, že žena, ktorá sedela pred ním, premenila sa na obrovského a strašného pavúka, ktorý sedí na kraji svojej siete, a že tie kosti sú jej obeť.

„Prečo nehovoríš, Biely Muž?“ povedala konečne voľným a jasným hlasom. „Ale nie je to ani potrebné, lebo viem čítať tvoje myšlienky. Myslíš si, že ja, ktorú volajú Včelou, mala by som sa skôr volať Pavúkom. Neboj sa, týchto ľudí som nepobila. Čo by som z toho mala? Veď je mŕtvych tak mnoho. Vyciciavam ľudské duše a nie ich telá, Biely Muž. Rada sa dívam na ich živé srdcia, lebo môžem v nich veľmi mnoho čítať a ony mi napomáhajú k vzrastaniu mojej múdrosti. Tak teda čo si želaš od Včely, Biely Muž, ktorá pracuje v tejto záhrade Smrti — a čo ťa sem privádza, syn Zombu? Prečo si nie pri pluku Umcityov, aby ste sa prichystali na veľkú vojnu — na ostatnú vojnu — na vojnu medzi čiernymi a bielymi. A ak nemáš odvahy bojovať, prečo si nie pri štíhlej Nanei, krásnej Nanei?“

Nahún neodpovedal, ale Hadden hovoril:

„Žiadam iba maličkosť, matka. Rád by som vedel, či budem mať úspech na love.“

„Na love, Biely Muž? Na akom love? Na love zvierat, peňazí alebo žien? Áno, na jednom z nich, lebo musíš byť ustavične na love, je to v tvojej povahe loviť, aby ťa stíhali. Povedz mi, ako sa hojí rana toho obchodníka, ktorý okúsil tvoju oceľ tam v meste Maboonov? Nemusíš odpovedať, Biely Muž, ale aký poplatok dáš, náčelník, chudobnej čarodejnici-lekárke, u ktorej hľadáš radu,“ dodávala

plačlivým hlasom. „Dozaisť nechceš, aby stará žena pracovala bez odmeny?”

„Nemám ničoho, čo by som ti mohol ponúknuť, matka, a preto pôjdem,” povedal Hadden, ktorý bol už uspokojený touto ukázkou pozorovacích schopností a čítania myšlienok u Včely.

„Nie tak,” odpovedala s nepríjemným smiechom, „dávaš otázku a nechceš čakať na odpoveď? Teraz nevezmem od teba odmenu, Biely Muž. Zaplatíš mi neskôršie, až sa zasa stretneme,” a znova sa zasmiala. „Dovoľ, aby som sa ti pozrela do tváři. Ukáž mi svoju tvár,” pokračovala. Zdvihla sa a zastala pred ním.

Potom Hadden pocítil náhle na zadnej čiasťke svojej šije niečo studeného a v nasledujúcej chvíľke odskočila Včela od neho, držiac medzi palcom a ukazováčkom chlp čiernych vlasov, ktoré mu vytrhla z hlavy. Tento jej skutok bol taký rýchly, že ani nemal kedy sa mu vyhnúť alebo sa nad ním zlostiť. Stál dosiaľ a díval sa na ňu vyjavene a hlúpe.

„To je všetko, čo mi načim,” vykrikla, „lebo ako moje srdce, tak aj moje čary sú biele. Počkaj, Zombov syn, daj mi tiež trochu svojich vlasov, lebo tí, ktorí navštevujú Včelu, musia poslúchať jej bzučanie.”

Nahún počúval, vytrhol si sopár vlasov, ale bolo zrejmé, že to neurobil z vlastnej vôle, ale preto, že sa bál neuposlúchnuť.

Včela potom popustila svoju prikrývku, ktorá sa sošmykla na zem, a stála sklonená pred nimi nad ohňom, do ktorého hodila trochu bylín z vrečka,

ktoré mala pripevnené na páse. Bola dosiaľ ženou pekných foriem a nemala na sebe nijakých odporných vecí, ktoré obyčajne vídal Hadden na takýchto čarodejniciach-lekárkach. Ale okolo krku mala čudnú ozdobu, malého živého hada farby červenej a sivej, v ktorom jej hostia poznali najnebezpečnejšieho plaza, ktorý sa zdržuje v týchto končinách. Nie je nič čudného, že sa čarodeji-lekári z kmeňa Bantu takto ozdobujú hadmi, ale zdá sa, nikto nevie, či im predtým vzali jedovaté zuby alebo nie.

Naraz sa začalo z bylín kúriť a dym sa vznášal v tenkom, rovnom stípe, ktorý, keď došiel k Včelnej tvári, zahalil jej hlavu čudným, modrým závojom. Vtom zrazu vystrela ruky a pustila oba prstence vlasov na horiace byliny, kde sa krútily ako živé veci, meniac sa na popol. Potom otvorila ústa a začala vdychovať najprv výpary z vlasov a bylín hlbokými dúškami do svojich pľúc. Had zacítil vplyv dymu a syčal. Rozvinul sa s jej hrdla, vyliezol do výšky a uchýlil sa do čiernych pštrosích pier, ktoré mala na hlave ako ozdobu.

Výpary začaly naraz účinkovať. Čarodejnica sa kývala sem a tam a niečo mrmlala. Potom klesla späť, oprela sa o chatrč a položila si hlavu na jej slamené steny. Potom sa tvár Včely obrátila k svetlu a bolo príšerné dívať sa na ňu, lebo jej tvár zmodrala a jej otvorené oči sa prepadly ako u mŕtveho. Červený had nad jej čelom sa kolísal a syčal, pripomínajúc tak Haddenovi „urea“ na sponke, ktorú majú sochy egyptských kráľov. Ostala tak asi desať sekúnd alebo aj dlhšie a po-

tom začala hovoriť dutým a neprirodzeným hlasom:

„Ó Čierne Srdce a telo, ktoré je biele a krásne, dívam sa do tvojho srdca a to je čierne ako krv a bude ako krv čierne. Krásne, biele telo s čiernym srdcom, nájdeš svoju zver a ulovíš ju, ale zavedie ňa do domu tých, ktorí sú bez domova, do Domova smrti, a bude mať tvar býka a bude mať tvar tigra, bude mať tvar ženy, ktorej nemôžu ublížiť ani kráľovia ani voda. Krásne, biele telo s čiernym srdcom, odmenia ňa peniazmi za peniaze a ranou za ranu. Spomni si na moje slová, až škvrnitá mačka zavrečí nad tvojimi prsami, spomeň si na ne, až bude okolo teba zúriť bitka, spomeň si na ne, až dostaneš svoju veľkú odmenu, keď budeš naostatok stáť tvárou v tvár duchu mŕtvej v Dome mŕtvych.

Ach, Biele Srdce a čierne telo, dívam sa do tvojho srdca a to je biele a mlieko nevinnosti ho chráni. Blázonko, prečo tá rana? Nechaj ho, lebo ho miluje tiger a jeho láska je tigria. Ach! Aká je to tvár v bitke? Choď za ním, choď za ním, ó rýchlo-nohý, ale choď za ním opatrne, lebo jazyk, ktorý luhal, nikdy nezaprosí o milosť, a ruka, ktorá je schopná zrady, je vo vojne silná. Biele Srdce, čo je smrť? V smrti žije život a medzi mŕtvymi nájdeš život, ktorý si stratil, lebo tam ňa očakáva tá, ktorej ani kráľovia ani vody nemôžu ublížiť.”

Keď toto Včela hovorila, jej hlas postupne slabol, až bol skoro nezreteľný. Potom celkom zamĺkla a zdalo sa, že zo svojho vytrženia prechádza do spánku. Hadden, ktorý ju načúval, zasmial sa nedôverčivým a posmešným smiechom.

„Prečo sa smeješ, Biely Muž?“ opýtal sa nahnevaný Nahún.

„Smejem sa na vlastnej pochybnosti, že márnim čas počúvaním nesmyslov tejto prehnanej podvodnice.“

„To je nie nesmysel, Biely Muž.“

„Tak? Povieš mi teda, čo to znamená?“

„Nemôžem ti ešte povedať, čo to znamená, ale jej slová hovorily o nejakej žene a tigrovi a o tvojom a mojom osude.“

Hadden pokrčil plecami, lebo nepovažoval vec za hodnú ďalších úvah, a v tej istej chvíli sa Včela prebudila, vytiahla červeného hada zo svojej ozdoby na hlave, ovinula si ho okolo hrdla a zakrútila sa do svojej špinavej pokrývky.

„Si spokojný s mojou múdrosťou, Inkus (náčelník)?“ opýtala sa Haddena.

„Spokojný som, že si jednou z najschopnejších podvodníc v zemi Zulov, matka,“ odpovedal jej chladne. „No aká je tvoja odmena?“

Včela sa neurazila, hoci asi na dve sekundy sa výraz jej očí čudne podobal tomu výrazu, ktorý videli u hada, keď ho pohnevaly výpary ohňa.

„Keď Biely Pán hovorí, že som podvodnicou, musí to byť pravda,“ odpovedala, „lebo on je doista najschopnejší medzi ľuďmi poznať podvod. Povedala som, že si neželám odmeny — no daj mi zo svojho vrecka trochu tabaku.“

Hadden otvoril vrecko z kože antilopy a vybral z neho trochu tabaku, ktorý jej podal. Keď prijímala tabak, chytila jeho ruku a prezerala zlatý

prsteň, ktorý mal na treťom prste. Bol to prsteň v podobe hada s dvoma malými rubínmi, zasadenými v jeho hlave, aby predstavovali oči.

„Nosím hada na krku a ty máš hada na ruke, Inkus, rada by som nosila tento prsteň na ruke, aby hadovi na mojom hrdle nebolo tak smutno.”

„Potom sa obávam, že budeš musieť čakať, až umriem,” povedal Hadden.

„Áno, áno,” odpovedala radostným hlasom, „to je vhodné slovo. Počkám, až budeš mŕtvy, a potom si vezmem prsteň a nikto nebude môcť povedať, že som ho ukradla, lebo Nahún mi dosvedčí, že si dal na to svolenie.”

Teraz Hadden po prvý raz mykol hlavou, lebo v hlase Včely bolo niečo, čo sa ho nepríjemne dotklo. Keby ho bola oslovila svojím obyčajným spôsobom, nebol by to považoval za nič, ale vo svojom žartovaní sa stala prirodzenou a bolo zrejmé, že hovorí z presvedčenia a verí svojim slovám.

Videla, ako ho myklo, a naraz zmenila svoj hlas.

„Nech zabudne Biely Pán na žart úbohej, starej čarodejnice-lekárky,” povedala plačlivým hlasom. „Zapodievam sa toľko smrťou, že jej meno sa mi ľahko namanie na ústa,” a pozrela sa najprv na kruh lebiek, ktorý bol okolo nej, a potom na vodopád, ktorý plnil tmavú toňu. Na jej brehoch stála jej chatrč.

„Pozri,” povedala jednoducho. Keď sa Hadden, díval za jej vystretou rukou, jeho pohľad padol na dva polosuché mimózové stromy, ktoré rástly nad vodopádom. Tieto dva stromy boli spojené plošinkou z polien, sviazaných remeňmi. Na tejto plo-

šinke stály tri postavy. Čo bola aj hmla a postavy byly ďaleko, videl, že sú to dvaja muži a dievča, lebo ich postavy sa jasne odrážaly od červenej, ohnivej oblohy pri západe slnka. Chvíľku tam boli traja a v nasledujúcej chvíli iba dvaja — lebo dievča zmizlo a do vodopádu letelo niečo čierneho a padlo na hladinu tane s pleskotom. Pritom sa ozval žalostný výkrik, ktorý Hadden veľmi dobre počul.

„Čo to znamená?“ opýtal sa prestrašený i prekvapený.

„Nič,“ odpovedala Včela so smiechom. „Vari nevieš, že na tomto mieste umierajú neverné ženy alebo dievčence, ktoré milovali bez dovolenia kráľovho? Ach, takto tu umierajú každý deň. A ja sa dívam, ako umierajú, a rátam, koľko ich bolo.“ Vytiahla vyrezávanú palicu zo strechy na chatrči, vzala nôž a urobila vrúbok k mnohým ostatným, ktoré tam už byly. Pritom sa dívala spýtavým i výstražným pohľadom na Nahúna.

„Áno, áno, to je miesto smrti,“ mrmlala. „Tam umierajú deň čo deň a tam dolu,“ a ukázala popri rieke na toňu, kde sa asi dvesto metrov od chatrče počíнал les, „tam bývajú ich duchovia. Počuješ?“

A keď hovorila, doľahol k ich ušiam nejaký zvuk, ktorý sa zväčšoval z tmavých úkrytov lesa, akýsi zvláštny, diabolský zvuk, ktorý nemožno presnejšie definovať, iba keď povieme, že sa zdal sťa zvierací. „Počuješ?“ opakovala Včela. „Tam sa teraz veselía.“

„Kto?“ opýtal sa Hadden. „Paviáni?“

„Nie, Inkus, Amatongovia — duchovia, ktorí vítajú tú, čo sa k nim práve pripočítala.“

„Duchovia,” povedal Hadden drsne, lebo sa hneval na svoj vlastný strach. „Rád by som tých duchov videl. Myslíš, Matka, že som nikdy ešte nepočul opice v pralese? Poď, Nahún, odídeme, pokiaľ je svetlo, aby sme sa mohli šplhať po skale. Maj sa dobre.”

„Maj sa dobre, Inkus, a nepochybuj, že tvoje želanie sa splní. Choď v pokoji, Inkus — spi v pokoji.”

III.

Koniec lovu

Hoci mu Včela želala spokojnú noc, spal Filip Hadden tejto noci veľmi zle. Bol celkom zdravý a jeho svedomie netrýznilo ho viacej ako obyčajne, ale predsa nemohol spať. Vždy, keď zavrel oči, vyčarovala mu jeho myseľ obraz smutnej čarodejnice-lekárky, ktorú tak čudne volali, Včelou; počul aj zvuk jej zlovestných slov, ktorý počul od nej predtým popoludní. Nebol mužom ani pôverčivým ani bojazlivým a všetka viera v nadprirodzeno, ktorá azda ešte ostala v jeho mysli, bola, aby sme tak povedali, ukolísaná do spánku. Ale nech robil hocičo, nemohol striasť so seba príšerný pocit strachu, aby azda nebolo dajaké zrnko pravdy v proroctvách tej čarodejnice. Čo, keby to bola pravda, že jeho smrť je blízko a že srdce, ktoré mu tak mocne bije v prsiach, musí sa čoskoro naveky zastaviť? Nie, nechcel na to myslieť. To smutné miesto a hrozný

pohľad, ktorý sa mu namanul predošlého dňa, rozrušily jeho nervy. Národné zvyky týchto Zulov neboly príjemné a čo sa týkalo jeho osoby, rozhodol sa, že sa od nich vzdiali, len čo bude môcť ujsť s ich územia.

Naozaj, keby sa mu to nejako podarilo, mal úmysel ujsť k hraniciam už nasledujúcej noci. Ale aby to mohol urobiť s naozajstnou nádejou na úspech, bolo nutné, aby zabil nejakého byvola alebo inú vysokú zver. Potom, ako vedel, budú jeho sprievodcovia hodovať a najedia sa mäsa tak, že sa sotva budú môcť hýbať, a to bude vítaná príležitosť. Nahún však nepodľahne asi tomuto pokušeniu a preto musí dôverovať svojmu šťastiu, že sa ho nejako zbaví. Keby došlo k najhoršiemu, mohol by ho prehnať guľkou a nazdal sa, že by na to mal právo, lebo tento človek bol vlastne jeho žalárnikom. Ak by nadišla táto nutnosť, cítil Hadden, že by jej čelil bez všetkej nevhodnej ľútosti, lebo, aby sme povedali pravdu, nemal Nahúna rád a niekedy ho aj nenávidel. Ich povahy byly protifaľlé a Hadden vedel, že tento veľký Zulu mu nedôveruje a že sa díva na neho svrchu, a vedomie, že sa na neho díva „svrchu“ divoch a černochoch, bolo viacej, ako mohla jeho hrdosť zniesť.

Na úsvite vstal Hadden a prebudil svoj sprievod, ktorého členovia ležali dosiaľ vyvalení okolo umierajúceho ohňa a každý z nich bol zahalený do svojej prikrývky. Nahún vstal, otriasol sa a vyzeral v tóňach svítania ako obor.

„Aké je tvoje želanie, Umlungu*), že vstávaš pred slnkom?“

*) Beloch.

„Mojím želaním, Muntumpof*), je loviť byvolov,“ odpovedal Hadden chladne. Hnevalo ho, že tento divoch ho neoslovuje nijakým titulom.

„Odpusť mi,“ povedal Zulu, uhádnuc jeho myšlienky, „ale nemôžem ťa nazývať Inkusom, lebo nie si ani mojím ani ničím náčelníkom. Ale ak ťa názov „Biely Muž“ uráža, dáme ti iné meno.“

„Ako sa ti páči,“ odpovedal Hadden stroho.

Potom mu dali meno, a to Inhlizin-mgama, ktorým ho medzi sebou pozdejšie volali. Ale Hadden nebol tomu veľmi rád, keď sa dozvedel, že význam týchto mäkko znejúcich slabík je „Čierne Srdce“. Takto ho oslovila aj inyanga, lenže použila iných slov.

„Vedel som, že dnes nájdeme zver,“ zašepkal Nahún, keď zbadali v bahnistom pralese stopu malého stáda byvolov. „Vedel som to, lebo to povedala Včela.“

„Nech vezme Včelu čert,“ odpovedal Hadden potichu. „Podme ďalej.“

Asi štvrt hodiny sledovali hustou trstinou stopy, až Nahún ticho zapískal a dotkol sa Haddenovej ruky.

Beloch zdvihol hlavu a tam asi na dvesto metrov od nich pásly sa byvolky na nejakej vyvýšenine pod skupinou mimózových stromov. Bolo ich šesť. Starý býk s krásnou hlavou, tri kravy, jalovica a asi štyrimesačné teľa. Ani vietor ani stepná tráva neboly im priaznivé, aby mohli zver uloviť v jej

*) Žltý muž

terajšom postavení. Preto sa vrátili asi o pol míle a potom sa ťahali po zemi veľmi opatrne k byvolom za vetrom. Postupovali od kmeňa ku kmeňu mimóz a keď ich nebolo, liezli po bruchu, skrytí vo vysokej tráve tambutí. Konečne sa priblížili až na štyridsať metrov a ďalší postup zdal sa nepraktický, lebo čo ich aj starý býk nemohol cítiť, bolo predsa zrejmé podľa jeho pohybov, že počul nejaké nezvyklé zvuky a že sa v ňom prebudilo podozrenie. Najbližšie k Haddenovi, ktorý mal jediný pušku, stála jalovica na krásny výstrel. Prišlo mu na um, že z nej bude najlepšia pečeňa. Zdvihol svoju martiniovku a cielil na ňu dobre za lopatku. Puška spustila a jalovica padla mŕtva s prestreleným srdcom. Bolo dosť čudné, že ostatné byvoly hneď neušly. Naopak, zdaly sa na rozpakoch, ako vysvetliť ten čudný zvuk, a keďže nemohly nič vyňuchať, zdvihly hlavy a rozhliadaly sa okolo seba.

Táto prestávka poskytla Haddenovi dosť času, aby mohol vložiť do pušky novú nábojnicu a znova zacieliť. Teraz na starého býka. Guľka ho trafila niekam do krku alebo ramena, lebo padol na kolená. Ale v nasledujúcej chvíľke sa zdvihol a pretože zazrel mráčik dymu, rútil sa rovno k nemu. Preto tento dym alebo pre inú príčinu ho Hadden nevidel prichádzať a preto by ho bol byvol dozaista rozšliapal alebo napichol na rohy, keby nebol priskočil Nahún pred neho s nasadením vlastného života a neodtiahol Haddena za veľké mravenisko. Za chvíľku hrmelo už veľké zviera okolo nich, ale nevšimlo si ich.

„Dopredu!“ povedal Hadden. Väčšinu mužov zanechal, aby rozsekali jalovicu a odniesli najlepšie

mäso do tábora. Potom sa pustil s Nahúnom za krvavou stopou.

Niekoľko hodín prenasledovali býka, až napokon stratili stopu na kamenčistej pôde, zarastenej hustými kriakmi. Ustatí od horúčavy, sadli si na odpočinok. Zjedli trochu Biltongu čiže na slnku sušeného mäsa, ktoré mali so sebou. Dojedli a pripravovali sa na návrat do tábora, keď jeden zo štyroch Zulov, ktorí boli s nimi, odišiel sa napiť k malému potoku, čo tiekol sotva desať krokov od nich. Za pol minúty počuli hrozný, bučivý hlas a špliechanie vody a potom videli, ako Zulu vyletel do vzduchu. Za celý ten čas, keď jedli, čakal na nich poranený byvol ukrytý v hustom kroví na brehu potôčka. Vedel, lebo byvol je rozumné zviera, že prv alebo pozdejšie sa mu naskytne táto príležitosť. S poplašným výkrikom pádili dopredu, aby videli býka miznúť návrším prv, než Hadden mal príležitosť vystreliť, a našli svojho druhu umierajúceho, lebo mal pľúca prepichnuté veľkým rohom.

„To je nie byvol, to je diabol,“ povedal s ťažkým oddychovaním úbožiak a vypustil ducha.

„Či je diabol alebo nie, musím ho zabiť!“ zvolal Hadden. A tak nechajúc ostatných, aby telo druhu odniesli do tábora, pustili sa Hadden a Nahún na ďalší lov. Teraz bola pôda otvorenejšia a honba ľahšia, lebo ustavične videli svoju korisť, čo sa i nemohli k nej natoľko priblížiť, aby Hadden mohol vystreliť. Potom zostupovali po príkrom úbočí.

„Či vieš, kde sme?“ opýtal sa Nahún a ukázal na pás lesov, ktorý stál oproti nim. „Je to Eماغudu, Domov Mŕtvych — a pozri, býk sa tam ukrýva.“

Hadden sa pozrel pred seba. Bola to pravda. Tam naľavo bol vodopád, Toňa smrti a chatrč Včely.

„Dobre,” odpovedal, „tak vnikneme aj ta.”

Nahún zastal. „Tam predsa len nechceš vstúpiť?” zvolal.

„Pravdaže chcem,” odpovedal Hadden, „ale ty nemusíš ísť so mnou, ak sa bojíš.”

„Bojím sa — duchov,” povedal Zulu, „ale pôjdem.”

Prešli teda pruh trávy a vstúpili do strašného lesa. Bolo to naozaj pochmúrne miesto. Veľké stromy so širokánskymi korunami rástly tam popri sebe, takže nebolo vidno oblohu. A vzduch v tomto lese, kam nevnikol vietor, bol ťažký od výparov hnijúceho lístia. Zdalo sa, že tam niet života, ani zvuku — iba tu a tam nejaký odporný, škvrnitý had sa plazil a chvíľami padla nejaká zhnitá, ťažká haluz so zaprašáním.

Hadden bol príliš zaujatý byvolom, aby na neho toto okolie malo dajaký dojem. Poznamenal iba, že je tu málo svetla na strieľanie, a išiel ďalej.

Prenikli tak trochu viacej ako míľu do lesa, keď vtom zväčšené krvavé stopy im povedaly, že býkova rana stáva sa mu osudnou.

„Teraz bežme!” povedal Hadden veselo.

„Nie, hambagachle — idme pomaly,” odpovedal Nahún. „Diabol síce umiera, ale pokúsi sa previesť nám pred smrťou nejaký kúsok.” A kráčal ďalej s pohľadom opatrne upretým pred seba.

„Tak alebo tak, všetko je v poriadku,” povedal Hadden a ukázal na stopu, ktorá bežala rovno dopredu a bola veľmi znateľná na bahnistej zemi.

Nahún neodpovedal, ale díval sa pevne na kme-
ne dvoch stromov, ktoré boly pred nimi niekoľko
krokov vpravo. „Pozri!” zašepkal.

Hadden konečne spozoroval obrysy niečoho hne-
dého, čo sa krčilo za stromami.

„Je mŕtvy!” zvolal.

„Nie,” odpovedal Nahún. „Vrátil sa po vlastnej
stope a čaká nás. Vie, že ideme za ním. Ak ostaneš
tu stáť, myslím, že by si ho mohol dobre trafiť do
prís.

Hadden si kľakol a zamieril veľmi opatrne na
býčie prsia. Vypálil. Ozvalo sa desné zarevanie
a v nasledujúcej chvíli sa zviera zdvihlo a rútilo sa
k nim. Nahún mrštil svoj široký oštep, ktorý sa
hlboko zaryl byvolovi do prís, a potom sa rozprchl
na rozličné strany. Byvol stál chvíľku nehybne
s prednými nohami rozkročenými a zohnutou hla-
vou. Díval sa najprv za jedným a potom za dru-
hým. No zrazu vyrazil zo seba tichý, stenavý zvuk
a zvalil sa mŕtvy. Pritom, ako padol, rozlámal
Nahúnov oštep na kusy.

„Tak, teraz je koniec,” povedal Hadden, „a my-
slím, že práve tvoj oštep ho usmrtil. Haló, aký je
to zvuk?”

Nahún načúval. S rozličných strán lesa, avšak
nedalo sa povedať, z akej diaľky, ozýval sa čudný
zvuk, ako by ľudia volali na seba v strachu, ale
bez článkovanej reči. Nahún sa zachvel.

„To sú Esemkofu, duchovia, ktorý nemajú reči
a môžu iba nariekať ako deti. Odíďme, toto miesto
je pre smrteľníkov zlé.”

„Ale horšie pre byvolov,” povedal Hadden a

kopol do mŕtveho býka. „Ale nazdávam sa, že ho musíme tuná nechať pre tvojich priateľov Esemkofu, lebo máme mäsa dosť a jeho hlavu nemôžeme odniesť.”

A tak sa pustili na zpiatočnú cestu k voľnej krajine.

Keď tak pomaly kráčali medzi kmeňami stromov, prišla Haddenovi na um nová myšlienka. Keby vyšiel z tohto lesa, bol by od hraníc národa Zulov iba asi hodinu cesty. Cítil by sa šťastnejším človekom ako teraz. Ako sme už povedali, mal úmysel pokúsiť sa o útek v tme, ale tento plán bol odvážny. Všetci Zulovia sa azda predsa len nepredjedli, aby potom zaspali, najmä po smrti svojho súdruha, a Nahún, ktorý ho strážil vo dne i v noci, by to dozaista neurobil. Ale teraz tu bola príležitosť. Ale ostávala otázka, týkajúca sa Nahúna.

No ak dôjde k najhoršiemu, musí Nahún umrieť. Bolo by to ľahké — Hadden mal nabitú pušku a Nahún, ktorého assegaj bol dolámaný, bol teraz ozbrojený iba kerrym.*) Nechcel toho človeka zabiť, čo mu aj bolo celkom jasné, že by to mal právo urobiť, keď išlo o jeho vlastnú slobodu a bezpečnosť. Prečo by to neurobil — a nedal sa potom viesť okolnosťami?

Nahún kráčal práve malým priestranstvom asi desať krokov pred Haddenom, kde ho bolo celkom dobre vidieť, kým Hadden bol v tóni veľkého stromu s nízkymi, vodorovnými haluzami, ktoré rástly z kmeňa.

„Nahún!” zavolal na neho.

*) Ťažká vojnová palica Zulov.

Zulu sa obrátil a podišiel k nemu o krok.

„Prosím ťa, nehýbaj sa. Stoj, kde si, inak by som ťa musel zastreliť. Počúvaj, neboj sa, lebo vypálím bez výstrahy. Som tvojím zajatcom a ty máš rozkaz dovieť ma ku kráľovi, aby som mu bol sluhom. No nazdávam sa, že medzi tvojím a mojím národom vypukne vojna, a preto pochopíš, že sa nechcem vrátiť do Cetywayovho kraalu, lebo by mi tam buď hrozila násilná smrť, buď by sa moji bratia nazdali, že som zradcom, a podľa toho by so mnou zaobchádzali. Hranica Zulov je nie ďaleko odtiaľto, ani hodinu cesty — povedzme pol druhej hodiny — a ja ju chcem prekročiť prv, než vyjde mesiac. Tak teda, Nahún, zanecháš ma v lese a dáš mi pol druhej hodiny nábehu — alebo chceš ostať tu s tým národom duchov, o ktorom hovoríš? Rozumieš mi? Nie, prosím ťa, nehýbaj sa.”

„Rozumiem,” odpovedal Zulu hlasom celkom pokojným, „a myslím si, že to meno, ktoré sme ti dali ráno, Čierne Srdce, bolo predsa len dobré — a v твоjich slovách je trocha spravodlivosti a ešte viacej múdrosti. Tu je dobrá príležitosť a k tomu taká, ktorú muž тvojho mena nemal by premeškať.”

„Som rád, že sa pozeráš takto na vec, Nahún, a teraz budeš taký láskavý a pustíš ma a slúbiš, že ma nebudeš hľadať, kým nevyjde mesiac?”

„Čo tým chceš povedať, Čierne Srdce?”

„To, čo hovorím. Tak teda? Nemám času na zbyť.”

„Si čudným človekom,” povedal Zulu zamyslene. „Počul si rozkaz, ktorý mi dal kráľ — chceš teda, aby som neuposlúchol kráľov rozkaz?”

„Pravdaže, chcem. Nemáš príčiny, aby si Cetywaya miloval, a nemôže ti na tom záležať, či sa vrátim do jeho kraalu, aby som tam opravoval pušky. Ak sa nazdávaš, že sa bude hnevať, že sa nevrátim, bolo by lepšie, keby si prešiel hranice so mnou. Môžeme ísť spolu.”

„A nechaj tu môjho otca a všetkých bratov jeho pomste? Čierne Srdce, ty mi nerozumieš. A ako by som aj mohol, keď sa tak voláš? Som vojakom a kráľovské slovo je kráľovské slovo. Dúfal som, že zomriem v boji, a miesto toho som vtákom v tvojej kletke. Teda streľ — inak sa nedostaneš na hranice, kým vyjde mesiac!” a rozprestrel ruky a usmial sa.

„Keď to tak musí byť, nech. Aspoň vidím, Nahún, že si statočným človekom. Ale každý z nás si musí svoj život šetriť. Do videnia!” odpovedal pokojne Hadden.

Potom s veľkou rozvážnosťou zdvihol svoju pušku a namieril na Zulove prsia.

Kým jeho obeť stála dosiaľ sa usmievajúc, čo aj chvenie jej úst prezrádzalo prirodzenú hrôzu, ktorej neodolá nijaká skutočnosť, keď už jeho prst počal stláčať spúšť, padol Hadden tak rýchlo, ako by ho zasiahol blesk. Nad ním stálo veľké, škvrnité zviera, oháňalo dlhým chvostom a dívalo sa mu upiate do očí.

Bol to leopard, ktorý, skrčený na haluzi stromu nad Haddenom, nemohol odolať pokušeniu, aby nasýtil svoju divú chuť na človeku pod sebou. Asi dve sekundy bolo ticho, prerušované iba vrčivým alebo skôr chrapľavým hlasom leoparda. Bolo dosť

čudné, že v týchto niekoľkých sekundách zjavil sa pred Haddenovými duševnými očami obraz inyan-gy, volanej Inyesi alebo Včela, ako sa jej smrteľne bledá tvár opierala o strechu chatrče a ako jej smrteľne bledé ústa mrmlaly:

„Rozpomeň sa na moje slová, až veľká mačka bude vrčať nad tvou tvárou.”

Ale zviera použilo potom svojej sily. Pazúry jednej dlaby zaborilo hlboko do svalov jeho ľavého stehna a druhou dlabou trhalo jeho prsia, mykalo s nich šaty a driapalo pod nimi mäso. Pohľad na bielu kožu, zdalo sa, uvádzal zviera do zúrivosti a vo svojej divej túžbe po krvi zohlo svoju štyrhranú tlamu a zarylo svoje pazúry do ramena obete. V nasledujúcej chvíli bolo počuť zvuky bežiacich nôh a potom ťažký úder kyjaka. S jedovatým revom sa leopard zdvihol tak, že bol vysoký ako Zulu, ktorý útočil na neho, vrhol sa na černochoha a mlátil ho divo dlabami a myksoval ho ako predtým belochoha, ale kerry znova dopadlo na jeho papulu a zviera sa myklo späť. Kým sa mohlo znova vzchopiť či lepšie keď sa už vystieralo, udrel ho znova ťažkou palicou, a to náhodou teraz plnou silou, do jamôk na šiji, takže ho ochromil. Svíjalo sa, hrýzlo, metalo, odhadzujúc od seba zem a lístie, kým pršaly naň ďalšie údery, až napokon po křčovitom zápase a pridusenom reve ostalo ticho ležaf, lebo z jeho rozmlátenej hlavy vytekal mozog.

Hadden si sadol, ale z jeho rán stekala krv.

„Zachránil si mi život, Nahún,” povedal slabým hlasom, „ďakujem ti.”

„Neďakuj mi, Čierne Srdce,” odpovedal Zulu,

„bol to kráľovský rozkaz, aby som ťa pred všetkým chránil. Ale predsa sa tomu leopardovi stala krivda, lebo dozaista on zachránil život m n e,“ povedal, zdvihol martiniovku a vybral z nej náboj.

V tej chvíli Hadden omdlel.

Prešlo štyriadvadsať hodín, ktoré sa Haddenovi zdaly krátkou chvíľou sna. V ňom počul rozličné hlasy, ktorým nerozumel. Cítil, že ho nesú, a nevedel kam. Potom sa prebudil a videl, že leží v nejakej veľkej a čistej kaferskej chyži a že má pod hlavou hĺbu kožušín. Po boku stála mu miska s mliekom a keďže ho trápil smäd, chcel vystrieť ruku, aby si ju podal k ústam, ale zbadal, na svoj úžas, že mu ruka padla k boku ako mŕtva. Rozhliadal sa netrpezlivo po chyži. Videl však, že tam nikoho niet, kto by mu pomohol, a tak urobil jedinú vec, ktorá mu ostávala — ostal ticho ležať. Nezaspal, ale zavrel oči a potom sa ho zmocnila akási príjemná mdloba, v ktorej strácal napolo nedávno nadobudnuté smysly. Vtom počul hovoriť nejaký tichý hlas. Zdal sa ďaleko, ale i tak celkom jasne rozoznával slová.

„Čierne Srdce dosiaľ spí,“ povedal tento hlas, „ale jeho tvár sa sfarbuje. Myslím, že sa čoskoro zobudí a že zas nadobudne myšlienky.“

„Neboj sa, Nanea, celkom iste sa prebudí, lebo jeho rany sú nie nebezpečné,“ odpovedal iný hlas. Bol to hlas Nahúnov. „Padol fažko s váhou leoparda, ktorý sedel na ňom, a preto boly jeho smysly tak dlho otrasené. Bol síce blízko smrti, ale dozaista nezomrie.“

„Bola by škoda, keby zomrel,” odpovedal tichý hlas, „je taký pekný. Nikdy som nevidela takého krásneho beloča.”

„Mne sa nezdal pekným, keď stál a mieril na moje srdce puškou,” odpovedal Nahún mrzute.

„Treba povedať si to,” odpovedala, „že chcel ujst Cetywayovi, a tomu sa nemožno čudovať,” a vzdychla si. „A potom ňa žiadal, aby si išiel s ním, a keby si to bol urobil, bolo by dobre, totiž keby si ma vzal so sebou.”

„Ako by som to bol mohol urobiť, dievča?” pýtal sa nahnevane. „Chcela by si, aby som nedbal na kráľovský rozkaz?”

„Kráľ!” odpovedala so zdvihnutým hlasom. „Čím si povinný kráľovi? Slúžil si mu verne, a tvojou odmenou je, že ti ma za niekoľko dní vezmú — mňa, ktorá som mala byť tvojou ženou, a musím — musím —” a počala ticho plakať, dodávajúc so vzlykaním: „Keby si ma verne ľúbil, myslel by si viacej na mňa a na seba a menej na Čierneho a jeho rozkazy. Ach, ujdime, Nahún, ujdime do Natalu, kým ma prepichne tento oštep.”

„Neplač, Nanea,” povedal. „Prečo trháš moje srdce na dva kusy medzi mojou povinnosťou a láskou? Vieš, že som vojakom a že musím ísť tou cestou, na ktorú kráľ postaví moje nohy. Ale myslím, že chytré budem mŕtvy, lebo hľadám smrť, a potom nezáleží na ničom.”

„Nezáleží ti na ničom, Nahún, keď budeš mať pokoj, ale čo ja? No máš pravdu, a ja to viem — preto mi odpusť, lebo nie som bojovníkom, ale žena, ktorá musí tiež poslúchať — kráľovu vôľu.” Potom ho objala a plakala na jeho prsiach.

IV.

Nanea

Potom Nahún pošepkal niečo Nanei, čo načúvajúci nemohol začuť, a vyšiel z chatrče vchodom, ktorý sa ponášal na otvor v úle. Hadden otvoril oči a rozhliadal sa dookola. Slnko zapadalo a lúč jeho červeného svetla dopadal malým otvorom a naplňal vnútrajšok mäkkou, ružovou žiarou. Na prostred chatrče — ako podpera — stál pilier strechy z trňovníka, sfarbený do čierne dymom ohňa, a o tento stĺp sa opieralo dievča, Nanea. Svetlo ju obímalo plnou silou, takže bola ako obraz tichého zúfalstva v ňom.

Ako to býva niekedy u žien z kmeňa Zulov, bola krásna — taká krásna, že pohľad na ňu vnikal rovno do belochovho srdca. Na chvíľku sa mu zatajil dych v hrdle. Jej oblek bol veľmi jednoduchý. Na ramenách jej visel plášťik z mäkkej, bielej látky, lemovaný modrými koralčekmi, a okolo čela a ľavého kolena mala pruhy sivej kožušiny a na pravom zápästí blýskavý náramok z medi. Jej nahá, do-bronzova sfarbená postava bola štíhla a dokonalá v rozmeroch. A jej tvár mala málo spoločného s obyčajnou domorodou dievčinou, javiac mocné stopy po predkoch arabskej a semitskej krvi. Bola oválneho tvaru a jemných rysov, s nosom trochu zahnutým, zakriveným obočím, plnými perami, ktoré sa v kútikoch trochu skláňaly, s malými ušami, za ktorými splývaly na ramená jej vlnité, ako uhol

čierne vlasy a k tomu mala najkrajší pár tmavých a mäkkých očí, aké si len možno predstaviť.

Asi minútu alebo azda dlhšie stála takto Nanea a jej krásna tvár kúpala sa v paprškoch slnka. Hadden si pásol oči na jej kráse. Potom si hlboko vzdychla a obrátila sa. Keď zbadala, že sa prebudil, mykla sa a zahaliac si prsia pláštikom, pristúpila či skorej niesla sa k nemu.

„Náčelník sa prebudil,” povedala svojim mäkkým zuluským nárečím. „Potrebuje niečo?”

„Áno, pani,” odpovedal. „Rád by som sa napil, ale, beda, som príliš slabý!”

Kľakla si k nemu a podoprela ho svojou ľavou rukou. Pravou podala mu k ústam nádobu s mliekom. Nech to bol už dotyk tohoto divého dievčaťa, alebo jej čudná srnčia krása, či azda súcit v jej nežných očiach — na tom nezáleží, lebo výsledok bol rovnaký. Dotkla sa v jeho nepokojnej povahe akejsi struny a on bol zrazu naplnený vášňou k nej — a bola to naozajstná vášeň, hoci nebola vznešená. Ani na chvíľku sa neklamal, čo sa týkalo významu prúdu pocitov, ktorý sa rútil jeho žilami. Hadden sa nikdy nevyhýbal skutočnosti.

„Nebesia!” povedal si, „zaľúbil som sa zrazu do čiernej krásavice — zaľúbil som sa viacej ako kedy predtým. Je to síce neprimerané, ale bude za to náhrada. Tým horšie pre Nahúna alebo Cetywaya, alebo pre oboch. A potom: môžem sa jej hocikedy zbaviť, keby mi bola na obtiaž.”

A potom v záchvate obnovennej slabosti, ktorá vznikla rozbúrením jeho krvi, položil sa zasa na vankúš z kožušín a díval sa na tvár Naney. Obvä-

zovala mu rany od leoparda a natierala ich domorodou masťou z rozomletého listia.

Zdalo sa skoro, že niečo z toho, čo sa robilo v jeho duši, prenieslo sa aj do duše dievčaťa. Aspoň sa jej pri tej práci triasla ruka, a keď bola s obväzovaním hotová, vstala a zasa sa postavila k stĺpu so zdvorilým: „Hotové, Inkus.”

„Ďakujem ti, pani,” povedal, „tvoja ruka je láskavá.”

„Nesmieš ma nazývať „paňou”, Inkus,” odpovedala, „nie som náčelnicou, ale iba dcérou pohlavára Umgona.”

„A voláš sa Nanea,” hovoril. „Nech ťa to neprekvapuje — počul som už o tebe. No, Nanea, možno, že sa čoskoro staneš náčelnicou — tam, v kráľovskom kraale.”

„Beda-prebeda!” povedala a zakryla si tvár rukami.

„Nermúť sa, Nanea,” povedal, „plot je nikdy nie taký vysoký alebo hustý, aby sa nedal preliezť alebo preškriabať.”

Spustila ruky a dívala sa na neho žiadostive, ale on o tom už nehovoril.

„Povedz mi, Nanea, ako som sem prišiel!”

„Nahún a jeho druhovia ťa sem priniesli, Inkus!”

„Veru, počínam byť vďačný leopardovi, že ma srazil. Áno, Nahún je statočný muž a preukázal mi veľkú službu. Dúfam, že sa mi podarí odplatiť sa za ňu — tebe, Nanea.”

— — — — —

To bolo prvé stretnutie Naney s Haddenom. No

hoci ho nevyhľadávala, predsa len potrebnosť, spojená s chorobou a s celou jeho situáciou, priniesla mnoho iných stretnutí. Ani na chvíľku neváhal beloch vo svojom rozhodnutí, že si ponechá túto domorodú dievčinu pre seba, lebo celkom zaujala jeho myšlienky. Aby dosiahol tento cieľ, chcel vynaložiť všetku svoju silu a pôvab, aby ju odlúčil od Nahúna a získal si jej lásku. No nebol hrubým nápadníkom, ale pokračoval opatrne. Opriadal ju sietou pozorností a lichotením, čo musí mať, ako sa nazdal, žiadaný účinok na ňu. A veru, dozaista by sa bolo tak stalo, lebo bola iba ženou a k tomu ešte nevzdelanou — keby nebolo jednoduchej skutočnosti, ktorá ovládala jej celú povahu. Lúbila Nahúna a v jej srdci nebolo miesta pre iného muža, bieleho alebo čierneho. K Haddenovi bola zdvorilá a prívetivá, ale nič viacej. A tiež sa zdalo, že pozoruje niečo z jeho schytralých úskokov, ktorými sa snažil získať si v jej srdci miesta. Nejaký čas ho to miatlo, ale potom si spomenul, že ženy z kmeňa Zulov nedovoľujú si prejavovať svoje city nápadníkovi, ktorý sa nevyjadril. Preto načim, aby jej to povedal.

Keď sa rozhodol, nemusel dlho čakať na príležitosť. Uzdravil sa už celkom zo svojich rán a chodieval okolo kraalu na prechádzku. Asi dvesto metrov od Umgonových chatrčí bol prameň a ta chodievala Nanea večerami pre vodu. Cesta od kraalu k prameňu viedla kriakmi, medzi ktorými sa istého popoludnia pri západe slnka Hadden posadil pod strom. Videl predtým Naneu odchádzať k potôčku, ako bolo jej zvykom. Za štvrt hodiny sa objavila s veľkou nádobou na hlave. Díval sa

na ňu, ako kráča chodníkom s rukami v bok, pričom jej nádherná nahá postava odrážala sa od zapadajúceho slnka, a rozmýšľal, pod akou zámienkou by sa jej prihovoril. Náhodou mu prialo šťastie, lebo keď sa mu priblížila, prešiel nejaký had chodníkom práve pred jej nohami, takže odskočila späť preľaknutá a prevrhla nádobu s vodou. Prišiel k nej a zdvihol nádobu.

„Počkaj tuná,” povedal so smiechom, „prinesiem ti ju plnú.”

„Nie, Inkus,” namietala, „to je práca pre ženu.”

„U môjho národa,” povedal, „pracujú muži radi za ženy,” a pustil sa cestou k prameňu. Začudovaná sa dívala za ním.

Kým k nej došiel, ľutoval svoj galantný skutok, lebo musel niesť nádobu, ktorá nemala úch, na pleci a voda mu člapkala za golier. No pred Naneou sa o tom nezmienil.

„Tu je tvoja voda, Nanea, mám ti ju doniesť do kraalu?”

„Nie, Inkus, ďakujem ti, ale daj mi ju, si aj tak ustatý od jej farchy.”

„Počkaj chvíľku, odprevadím ťa. Ach, Nanea, som dosiaľ slabý a keby ťa nebolo, myslím, že by som bol už mŕtvy —.”

„Bol to Nahún, ktorý ťa zachránil, nie ja, Inkus.”

„Nahún mi zachránil telo, ale ty, Nanea, ty jediná môžeš zachrániť moje srdce.”

„Hovoriš nejasne, Inkus.”

„Tak sa musím vyjadriť jasnejšie, Nanea. Milujem ťa.”

Otvorila doširoka hnedé oči:

„Ty, Biely Pán, a miluješ mňa, dievča z kmeňa Zulov? Ako je to možné?”

„Neviem, Nanea, ale je to tak a keby si nebola slepá, bola by si to videla. Milujem ňu a chcem si ňu vziať za ženu.”

„Nie, Inkus, to je nemožné. Som už zasnúbená.”

„Ano,” odpovedal, „si zasnúbená kráľovi.”

„Nie, som zasnúbená Nahúnovi.”

„Ale predsa si ňu len vezme za týždeň kráľ — nie je to tak? A nebola by si radšej, keby som si ňu vzal ja miesto kráľa?”

„Zdá sa, Inkus, že by to bolo lepšie, a ja by som radšej išla s tebou ako ku kráľovi. Ale najviacej zo všetkého želim si vziať si Nahúna. Možno, že si ho nebudem môcť vziať, ale ak to tak má byť, nestanem sa nikdy jednou z kráľových žien.”

„Ako tomu chceš zabrániť, Nanea?”

„Sú vody, v ktorých sa môže dievča utopiť, a stromy, na ktorých sa môže obesiť,” odpovedala prudko a sovrela mocne ústa.

„To by bolo škoda, Nanea. Si príliš krásna, aby si zomrela.”

„Krásna alebo špatná, ale predsa zomriem, Inkus.”

„Nie, nie, poď so mnou. Nájdem nejakú cestu. A staň sa mojou ženou.”

Položil si ruku na jej pás a chcel ju pritiahnuť k sebe.

Bez každého prudšieho pohybu a s najdokona-

lejšou dôstojnosťou vymanilo sa dievča z jeho objatia.

„Poctil si ma, Inkus, a ďakujem ti za to,” povedala pokojne, „ale nerozumieš tomu. Som Nahúnovou ženou — patrím Nahúnovi. A preto sa nemôžem dívať na nijakého iného muža, kým Nahún žije. Nie je to naším zvykom, Inkus, lebo nie sme ako biele ženy, ale sme nevedomé a jednoduché a keď sa niektorému mužovi zasnúbime, zachováme tento sľub až do smrti.”

„Tak,” povedal Hadden, „a preto teraz pôjdeš povedať Nahúnovi, že som ti ponúkol manželstvo.”

„Nie, Inkus. Prečo by som to vyprávala Nahúnovi? Prečo by som mu hovorila tvoje tajomstvo? Odpovedala som ti „nie” a nie „áno”, a preto nemá práva vedieť o tom.”

Zohla sa zdvihnúť nádobu s vodou.

Hadden chytro rozmýšľal o situácii, lebo toto odmietnutie ho hnalo ešte viacej dosiahnuť cieľa. Zrazu mu v tejto ťažkosti prišiel na um istý plán alebo aspoň jeho hlavný obrys. Nebol to plán pekný a niektorí muži by sa boli zľakli, ale pretože sa nechcel dať poraziť od čierneho dievčata, rozhodol sa — samozrejme, s ľútosťou —, že keď sa mu nepodarilo dosiahnuť cieľa prostriedkami, ktoré považoval za slušné, musí sa chytiť iných, ktoré boly pochybnejšieho charakteru.

„Nanea,” hovoril, „si dobrá a úprimná žena a ja si ťa vážim. Ako som ti už povedal, milujem ťa, ale keď ma nechceš vyslyšať, nenačím o tom hovoriť. A potom: bude azda preda len lepšie, keď si vezmeš niekoho zo svojho národa. No, Nanea,

nikdy sa nevydáš za Nahúna, lebo si Ťa vezme kráľ. A keď Ťa nedá niektorému inému mužovi, staneš sa buď jednou z jeho „sestier“, alebo ako hovoríš, zomrieš, aby si sa ho zbavila. Počúvaj ma teraz, lebo iba preto Ťa milujem, že chcem tvoje dobro. Prečo neujdeš do Natalu? A nevezmeš so sebou Nahúna, lebo tam, ako vieš, mohla by si žiť v pokoji a nebola by si na dosah Cetywayovi?”

„To je moja túžba, Inkus, ale Nahún to nechce dovoliť. Hovorí, že má byť vojna medzi vami a nami. A nechce porušiť kráľov rozkaz a opustiť vojsko.”

„Potom Ťa nemôže mať príliš rád, Nanea, a mala by si aspoň na seba myslieť. Pošepkaj to svojmu otcovi do uší a ujdite spolu! Buď istá, že Nahún čoskoro príde za tebou. Áno, a ja sám ujdem s vami, lebo aj ja verím, že bude vojna, a potom beloch v tejto zemi bude ako jahňa medzi orlami.”

„Ak pôjde Nahún, pôjdem aj ja, Inkus, ale nemôžem ujsť bez Nahúna. Potom bude lepšie, keď ostanem tu a zabijem sa.”

„No je isté, keď si taká krásna a keď ho tak miluješ, že mu budeš vedieť poradiť, aby zabudol na svoju pochabosť a aby ušiel s tebou. Za štyri dni sa musíme pustiť na cestu do kráľovského kraľu, na ak zvíťazíš nad Nahúnom, bude ľahké obrátiť sa na juh a prekročiť rieku, ktorá tečie medzi zemou Amazulu a Natalom. K vôli nám všetkým, ale najviac k vôli sebe pokus sa o to, Nanea, lebo som Ťa miloval a teraz Ťa chcem zachrániť. Sídi sa s ním a pros ho — sama vieš ako —, ale nehovor mu ešte, že snívam o úteku, lebo by ma strážil.”

„Urobím to, naozaj to urobím, Inkus,” odpovedala vážne, „a ďakujem ti za tvoju dobrotu. Neboj sa, že ťa zradím — to by som skôr zomrela. Do videnia.”

„Do videnia, Nanea,” a chytiac ju, zdvihol jej ruku k svojim ústam.

Pozde v noci, keď sa Hadden pripravoval na spánok, začul slabé zaklopanie na dosku, ktorá uzavierala vchod do jeho chyže.

„Vstúpte!” povedal, otvárajúc dvere, ale naraz potom pri svetle malého lampáša, ktorý mal pri sebe, videl zísť do chyže Naneu a za ňou veľkú postavu Nahúna.

„Inkus,” povedala pošepky, keď boly dvere zasa zatvorené, prihovárala som sa u Nahúna a on tiež sľubuje, aby sme ušli. A aj môj otec pôjde s nami.”

„Je to pravda, Nahún?” opýtal sa Hadden.

„Je to tak,” odpovedal Zulu a díval sa do zeme, ako by sa hanbil. „Aby som zachránil toto dievča pred kráľom a preto, že láska k nej zžiera má srdce, zapredal som si česť. Ale hovorím ti, Nanea, a tebe, Biely Muž, ako som povedal práve teraz Umgonovi, že z toho úteku nevykvitne nič dobrého a ak nás chytiť alebo zradia, pobijú nás všetkých.”

„Chytiť nás sotva môžu,” prerušila ho Nanea prestrašene, lebo kto by nás mohol zradiť, iba ak Inkus —”

„Ale to je nepravdepodobné,” povedal pokojne Hadden, „keď chcem ujsť s vami a keď ide aj o môj život.”

„To je pravda, Čierne Srdce,” povedal Nahún, „inak ti hovorím, že by som ti nebol dôveroval.”

Hadden si nevšimol tohoto výroku a potom až pozde do noci sedeli spolu a kuľi plány.

Nasledujúceho rána prebudily Haddena hlasy prudkej hádky. Keď vyšiel zo svojej chyže, uvidel, že Umgonu háda sa s nejakým tučným kaferským náčelníkom mrehavého výzoru, ktorý prišiel do kraalu na poníku. Čoskoro sa dozvedel, že tento náčelník sa volá Maputa a že to je nie nikto iný ako ten muž, ktorý chcel Naneu za ženu a ktorý bol príčinou Nahúnovej a Umgonovej nešťastnej prosby u kráľa. Práve teraz divo tupil Umgonu a žaloval na neho, že mu kradol voly a že očaroval jeho kravy tak, že nechcú dávať mlieka. Spomínanú krádež mohol Umgonu pomerne ľahko vyvrátiť, ale čarodejníctvo ostalo otvorenou otázkou.

„Si pes a si synom psa,” kričal Maputa, vyhrážajúc sa pästou pred tvárou trasúceho sa rozhnevaného Umgonu. „Sľúbil si mi za manželku svoju dcéru a keď si ju potom sľúbil tomu umfagozanovi — tomu biednemu vojakovi Nahúnovi, synovi Zombu — išli ste obaja otráviť uši kráľa proti mne, čím ste ma uviedli u kráľa do nemilosti, a teraz ste očarovali môj dobytok. Ale počkaj len, až sa jedného chladného rána prebudíš a uvidíš, že tvoj plot je červený od ohňa a že pred tvojimi bránami stoja ničitelia, ktorí teba a tvojich príbuzných zničia oštepami.”

V tej chvíli zakročil účinne Nahún, ktorý až dosiaľ mlčky počúval.

„Dobre,” povedal, „počkáme, ale nie v tvojej spoločnosti, náčelník Maputa. Hanba! Ohod!” — A potom chytil tučného starého náčelníka vzadu za hrdlo a praštil ho späť takou prudkosťou, že sa počal gúľať dolu malým svahom.

Hadden sa zasmial a šiel ďalej k potôčku, kde sa chcel vykúpať. Práve, keď ta došiel, zazrel Maputu, idúceho samotného po chodníku. Jeho kruh na hlave bol pokrytý blatom, gamby mal červené a jeho čierna tvár bola modrá od jedu.

„Tamto ide najedovaný chlap,” povedal si Hadden. „Ako by to bolo — —” A pozrel do výšav, ako by čakal vnuknutie. Zdalo sa, že prišlo. Možno, že mu ho diabol zašepkal do ucha. Tak alebo tak, za niekoľko sekúnd mal hotový plán a kráčal medzi kriakmi, aby sa stretol s Maputom.

„Chod v pokoji, náčelník,” hovoril, „zdá sa, že s tebou hrubo zaobchádzajú. Nemal som moci zakročiť, preto som odišiel. Nemohol som sa na to dívať. Je to naozaj hanebné, keď svalia starého otihodného muža do blata a keď ho sibije opitý vojak.”

„Je to hanebné, Biely Muž!” oddychoval ťažko Maputa, „tvoje slová sú veru pravdivé. Ale počkaj chvíľu. Já, Maputa, prevalím tento kameň, prevrhнем toho býka na chrbát. Kým dozrie budúce obilie, prisahám, nebude ani Nahúna, ani Umgonu, ani koho iného z jeho kraalu, kto by ho sožal.”

„A ako to chceš docieľiť, Maputa?”

„Neviem, ale niečo už nájdem. „Ach, hovorím ti, nejaká cesta sa už nájde.”

Hadden pokľopával zamyslene poníkovi na krk

a potom sa naklonil napred, pozrel sa náčelníkovi do očí a povedal:

„Čo mi dáš, Maputa, ak ti ukážem túto cestu, ktorá je istá a bezpečná. A ako by si sa mohol pomstiť až na smrť Nahúnovi, ktorého násilie som videl, a na Umgonovi, ktorého čarodejníctvo mi spôsobilo vážnu chorobu.“

„Akú odmenu si želáš, Biely Muž?“ pýtal sa dychtively Maputa.

„Maličkosť, náčelník, vec, na ktorej nezáleží. Iba dievčinu Naneu, ktorú som si náhodou obľúbil.“

„Chcel som ju pre seba, Biely Muž, ale ten, ktorý sedí v Ulundi, položil na ňu svoju ruku.“

„To je nič, náčelník, ja si to už budem vedieť zariadiť s tým, ktorý sedí v Ulundi. Práve s tebou, ktorý si tu veľkým, sa chcem dohodnúť. Počuj, ak svolíš a vyplníš moje želanie, tak nielen že vyplním tvoje ohľadom tvojich nepriateľov, ale aj, keď bude dievča odovzdané do mojich rúk, dám ti túto pušku a sto závitov nábojov.“

Maputa sa pozrel na loveckú martiniovku a oči sa mu zablišťaly.

„Dobre,“ povedal, „veľmi dobre. Často som si želal mať takú pušku, ktorou by som mohol strieľať zver a hovoriť so svojimi nepriateľmi z diaľky. Sľúb mi ju, Biely Muž, a budeš mať dievča, ak ti ho budem môcť dať.“

„Prisaháš na to, Maputa!“

„Prisahám pri Čekovej hlave a pri duchu svojich otcov.“

„Dobre. Zrána štvrtého dňa odo dneška je úmyslom Umgonu, jeho dcéry Naney a Nahúna prekročiť rieku do Natalu brodom, ktorý sa nazýva Krokodilí Brod. Pritom chcú vziať so sebou svoj dobytok a ujsť kráľovi. Aj ja budem s nimi, lebo vedia, že som sa dozvedel o ich tajomstve a zavraždili by ma, keby som ich opustil. Ty teda, ktorý si náčelníkom hraníc a strážcom brodu, musíš sa ukryť s niekoľkými mužmi medzi skalami v melčinách brodu a čakať na náš príchod. Najprv pôjde Nanea. Bude hnať pred sebou kravy a telce, lebo tak je to dohovorené. A ja jej budem pomáhať. Potom pôjde Umgon s Nahúnom s volami a jalovicami. Týchto dvoch musíte prepadnúť, usmrtiť ich a zmocniť sa ich dobytku. Potom ti dám pušku.”

„A čo, ak bude kráľ žiadať dievčinu, Biely Muž?”

„Tak mu odpovieš, že v neistom svetle si ju nepoznal a že ti ušla. Ďalej mu povieš, že si sa bál najprv sa zmocniť dievčata, aby azda nekričalo a nepostrašilo mužov, ktorí by ušli.”

„Dobre, ale kde mám istotu, že mi dáš pušku, keď už budeš za riekou?”

„V tomto: než vkročím do brodu, položím pušku a náboje na kameň pri brehu a poviem Nanei, že sa pre ne vrátim, až zaženiem dobytok na druhú stranu.”

„Tak je dobre, Biely Muž, neoklamem ťa.”

Takto sa ukulo spiknutie a po dlhšom rozhovore, ktorý sa týkal podrobností, potriasli si spiklenci rukami a rozišli sa.

„Toto by sa malo dobre skončiť,” uvažoval Hadden, keď sa ponoril do vody a plával prúdom, „ale

akosi sa mi zdá, že nemám celkom dôverovať Maputovi. Lepšie by bolo bývalo, keby som sa mohol spoľahnúť na seba a zbaviť sa sám Nahúna a jeho ctihodného strýčka. Dva výstrely vo vode by postačily na to. Ale to by bola vražda a vražda je nepríjemná, kým tá druhá vec je iba vydaním dvoch biednych utečencov a to je chvályhodný skutok vo vojenskej zemi. Tak isto moje osobné zakročenie mohlo by popudíť proti mne dievčinu. Keď však tých dvoch Maputa odstráni, musí dievča prijať môj sprievod. Je tu, pravda, isté nebezpečenstvo, ale na každej životnej dráhe aj ľudia najopatrnejší musia sa odvážiť nebezpečenstva.

Stalo sa však, že Filip Hadden mal pravdu, keď upodozrieval svojho spoluspiklenca Maputu. Prv než došiel tento ctihodný náčelník do svojho kraalu, došiel k záveru, že plán belocha, trebárs vábivý v istých smeroch, je príliš nebezpečný, lebo bolo isté, že ak ujde dievčina Nanea, kráľ sa nahnevá. A potom aj chlapi, ktorých by vzal so sebou na vraždenie v brode, mali by nejaké podozrenie a hovorili by. Na druhej strane by získal veľkú zásluhu u Jeho Veličenstva, keby toto spiknutie prezradil a keby povedal, že sa dozvedel o ňom z úst bieleho lovca, ktorého obaja nútili zúčastniť sa útoku. Inak musel, pravda, dôverovať náhode, že sa zmocní vytúženej pušky.

O hodinu pozdejšie ponáhľali sa rovinou dvaja mlčanliví poslovia, ktorí niesli zprávu od náčelníka Maputu, strážcu hraníc, „Veľkému Čiernemu Slonovi“ v Ulundi.

V.

Toňa smrti

Štastena sa ukázala veľmi priaznivou pre plány Nahúna a Naney. Jednou z ťažkostí stotníka zuluského pluku bolo, ako by mohol zahnať podozrenie a vyhnúť sa bedlivosti vlastných súdruhov, ktorých s ním určil kráľ pomáhať Haddenovi na love a strážiť ho, aby neušiel. Ale stalo sa, že nasledujúceho dňa po udalosti pri Maputovej návšteve prišiel posol, a to od nikoho iného než od veľkého vojenského náčelníka Twingwaya ka Maroloa, ktorý pozdejšie velil zuluskému vojsku pri Isandalwane. Posol priniesol rozkaz, aby sa títo muži vrátili k svojmu pluku Umcityov, ktorý sa mal doplniť na vojnový stav. Nahún ich teda poslal a povedal, že sám príde s Čiernym Srdcom o niekoľko dní, lebo beloch sa ešte celkom neuzdravil zo svojej rany, aby mohol rýchle a tak ďaleko cestovať. A tak vojaci odišli bez každého podozrenia.

Potom Umgona vyhlásil, že musel posluchnúť kráľovský rozkaz a vydať sa do Ulundi odovzdať svoju dcéru Naneu do Sigothla. Spolu s ňou vezme pätnásť kusov dobytká. Pod zámenkou, že dobytku načím zmeny trávy, odohmali zbytok so stádom jedného Basuta, ktorý nič netušil o ich plánoch. Povedali mu, aby pásol dobytok blízko Krokodilieho Brodu, lebo tam je tráva dobrá a sladká.

Keď boly všetky prípravy hotové, vydala sa

spoločnosť tretieho dňa na cestu k Ulundi. Keď prešli niekoľko míľ, obrátili sa, opustili cestu ostro napravo a prešli veľký kus neobydleného pralesa nepozorovane ďalej. Ich cesta viedla teraz neďaleko Tone Smrti, ktorá bola blízko Umgonovho kraalu a tiež neďaleko lesa, ktorý sa volal Domov Mŕtvych. Ale nevideli ich odtiaľ. Ich úmyslom bolo cestovať v noci tak, aby došli do rozorvanej krajiny blízko Krokodilieho Brodu nasledujúceho rána. Tam chceli ležať v úkryte celý deň a celú noc a keby potom najprv shromaždili dobytok, ktorý ich tu predišiel, chceli prekročiť rieku na úsvite a ujsť do Natalu. Taký bol plán Haddenových druhov. Ale, ako vieme, Hadden mal iný program, podľa ktorého po ostatnom vystúpení nemali dvaja účastníci hrať ďalšiu úlohu.

Pri tejto dlhej popoludňajšej ceste kráčali popredku najprv Umgona, ktorý poznal každý kameň tohoto kraja a hnal pred sebou pätnásť kusov dobytká. V ruke mal dlhú cestovnú palicu z čierneho a bieleho dreva umzimbít, lebo tento starec sa naozaj ponáhľal, aby sa cesta už ukončila. Za ním kráčal Nahún, ozbrojený širokým oštepom. Ale bol nahý. Mal na sebe iba múču a náhrdelník zo zubov paviána. A s ním šla Nanea vo svojom bielom, koralčekmi lemovanom pláštiku. Hadden, ktorý bol vzadu, pozoroval, že dievčina sa zdala ako očarovaná broziacim blízkym nebezpečenstvom a obavou, lebo každú chvíľu sa chytala milencovej ruky a dívajúc sa mu do očí, prudko mu niečo hovorila.

Bolo dosť zvláštne, že tento pohľad dojal Haddena a raz alebo dva razy pojalo ho poľutovanie,

také ostré a pichlavé, že sa nemohol zbaviť myšlienok na svoj údel v tejto tragédii. Počal premýšľať o prostriedkoch, ako by roztrhal smrteľnú sieť, ktorú sám nachystal. Ale ustavične mu ten zlý hlas šepkal do uší. Pripomínal mu, že on, Biely Inkus, nemôže dopustiť, aby sa táto čierna krásavica, ktorá ho odmietla, po svojom zachránení stala naraz ženou Nahúnovou, ženou tohoto divého gentlemana, ktorý šiel popri nej, ženou muža, ktorý ho nazval Čiernym Srdcom a ktorý ním opovrhoval, muža, ktorého chcel zavraždiť a ktorý bezprostredne odplatil sa mu za to záchranou z leopardovej tlamy s nebezpečenstvom vlastného života. A ďalej Haddenovým životným zákonom bolo nič si neodoprieť, čo si želal a čo ležalo v okruhu jeho moci — bol to zákon, ktorý ho zavádzal vždy hlbšie do hriechu. Inak ho to však neprivedlo príliš ďaleko, lebo v minulosti si želal príliš mnoho a získal málo. Ale túto zvláštnu kvetinu mal na dosah ruky a chcel ju odtrhnúť. Keď stál Nahún medzi ním a kvetinou, tým horšie pre Nahúna, a ak by uvädla v jeho ruke, tým horšie pre kvetinu, lebo ju mohol vždy odhodiť. A tak sa stalo, že nie veru po prvý raz zapudil Hadden trochu neurčité výčitky svedomia a načúval ten zlý šepot, ktorý sa mu prihováral do ucha.

Asi o pol šiestej popoludní prekročili štyria utečenci rieku, ktorá asi o míľu ďalej padala cez vysokú skalú do Tone Smrti. A keď vstúpili na druhej strane do melého hája trňovníkov, vkročili rovno medzi dvadsiatichtvomi vojakov, ktorí si krátili chvíle tohoto čakania šňupaním alebo fajčením dakky, domorodých konopí. S týmito vojak-

mi, sediac na poníku, čakal aj náčelník Maputa, lebo bol pritučný na chôdzu.

Keď chlapi spozorovali príchod očakávaných hostí, vyklepali dymky s dakkou, vložili si krabičky so šňupavým tabakom do otvoru, ktorý mali v ušných boltcoch, a všetkých štyroch pútnikov zajali.

„Čo to znamená, kráľovi vojaci?“ pýtal sa Umgona trasúcim sa hlasom. „Cestujeme do kraalu Cetywayovho a prečo nás teda znepokojujete?“

„Tak? Prečo ste teda obrátení tvárou na juh? Čo, vari Čierny býva na juhu? No čoskoro pocestujete do iného kraalu,“ odpovedal veselo vyzerajúci stotník vojenského oddelenia s neľútostným smiechom.

„Nerozumiem,“ zajakal sa Umgona.

„Vysvetlím ti to teda zatiaľ, kým budete odpočívať,“ povedal stotník. „Tamto náčelník Maputa poslala zprávu Čiernemu do Ulundi, že sa dozvedel o vašom zamýšľanom úteku do Natalu z úst tohoto belocha, ktorý mu o tom dal výstrahu. Čierny sa nahneval a vyslal nás, aby sme vás chytili a skončili to s vami. To je všetko. Poďte teraz spokojne, aby sme vec ukončili. Toňa Smrti je blízko, vaša smrť bude ľahká.“

Nahún počul tieto slová a vrhol sa rovno k Hadenovi, aby ho schmatol za hrdlo, ale nedosiahol ho, lebo vojaci ho srazili. Nanea to počula tiež, obrátila sa a pozrela sa zradcovi do očí. Nepovedala nič a len sa dívala, ale on nemohol ten pohľad nikdy zabudnúť. Čo sa týkalo belocha, bol strašne najedovaný na Maputu.

„Biedny padúch“, povedal, ťažko oddychujúc, na čo sa náčelník mdlo usmial a obrátil sa k nemu.

Potom ich viedli k brehu rieky a prišli k vodo- pádu, ktorý sa vrhá do Tone Smrti.

Hadden bol po svojom spôsobe statočným chla- pom, ale keď sa pozrel do tej priepasti, zatriaslo sa mu srdce strachom.

„Chcete ma ta hodiť?“ opýtal sa chraplavým hla- som kapitána Zulov.

„Teba, Biely Muž?“ odpovedal vojak lahostajne. „Nie, naším rozkazom je priviesť ťa ku kráľovi, ale čo s tebou urobia, neviem. Medzi tvojím a naším národom má byť vojna a tak ťa asi chcú dať rozo- mlieť na liek pre potrebu čarodejných lekárov, ale- bo ťa nabodnú na kôl nad mraveniskom ako výstra- hu iným belochom.“

Hadden prijal toto poučenie mlčky, ale jeho úči- nok na jeho mozog bol povzbudzujúci, lebo naraz počal premýšľať o nejakom spôsobe úteku.

V ten čas sa družina zastavila blízko oboch trňov- níkov, ktoré visely nad vodami tone.

„Koho najprv zatopíme?“ opýtal sa stotník ná- čelníka Maputu.

„Starého čarodejníka,“ odpovedal a kývol na Umgonu, „za ním nech ide jeho dcéra a naostatok tento človek,“ a udrel plochou rukou Nahúna po tvári.

„Pod, čarodejník,“ povedal stotník a chytil Um- gonu za ruku, „a ukáž nám, ako vieš plávať.“

Po týchto zlovestných slovách sa zdalo, že Um- gona nadobudol sebevlády po spôsobe svojho kme- ňa.

„Nenačím ma viesť,“ povedal vojakovi a striasol so seba jeho ruku, „som starý a hotový umrieť.“

Potom pobozkal svoju dcéru, ktorá stála pri ňom, stisol Nahúnovi ruku a odvrátil sa od Haddena spôsobom, plným pohrdania. Potom vyšiel na plošinu, ktorá spájala oba kmene stromov, chvíľku tam stál, díval sa na zapadajúce slnce a potom zrazu bez slova vrhol sa dolu do priepasti a zmizol.

„To bol smelý chlap,” povedal stotník s obdivom. „Dokážeš aj ty skočiť, dievča, či ťa tá máme hodiť?”

„Môžem urobiť, áno, môžem to urobiť ako otec, ale dovoľte mi povedať ešte slovo,” povedala slabým hlasom Nanea. „Pravda je, že sme utekali pred kráľom a preto podľa zákona musíme umrieť, ale tu Čierne Srdce vymyslel plán a on to bol, ktorý nás zradil. Chcete vedieť, prečo nás zradil? Lebo vyhľadával moju priazeň a ja som ho odmietla. Toto je jeho pomsta. Pomsta belocha.”

„Vau!” prerušil ju náčelník Maputa, „táto krásavica hovorí pravdu, lebo beloch chcel urobiť so mnou smluvu, podľa ktorej mal byť zabitý čarodejník Umgona a vojak Nahún pri Krokodílovom Brode a jemu samému sa malo dovoliť, aby ušiel s dievčaťom. Hovoril som s ním mäkko a povedal som „áno”, ale potom, ako verný muž, oznámil som to kráľovi.”

„Počúvajte!” vzdychla si Nanea. „Nahún, maj sa dobre, čo i azda čoskoro budeme spolu. Bola som to ja, ktorá som ťa sviedla, aby si sa odvrátil od svojej povinnosti. K vôli mne si zabudol na svoju česť a teraz mám za to odplatu. Maj sa dobre, manžel môj, lepšie je zomrieť s tebou než vstúpiť do domu kráľových žien.” A potom vyšla na plošinu.

Tam sa chytila vetvy jedného trňovníka, obrátila sa k Haddenovi a hovorila:

„Čierne Srdce, zdá sa, že si dnes vyhral, ale aspoň mňa si stratil — a slnce doposiaľ nezapadlo. Po západe slnka príde noc, Čierne Srdce, a ja sa modlím, aby si v tejto noci blúdil večne a aby ti bolo dané piť z mojej krvi a z krvi môjho otca Umgonu a z krvi môjho muža Nahúna, ktorý ti zachránil život a ktorého si zavraždil. Možno, Čierne Srdce, že sa ešte stretneme, tam, v Dome Mŕtvych.”

Potom, ľahko vykriknuc, sopala Nanea ruky a skočila s plošiny. Muži sklonili hlavu pozrieť sa, ako sa rúti dolu hlavou do vodopádu, aby padla do vody päťdesiat stôp hlboko. Pár sekúnd a zazreli naostatok jej biely šat, ktorý zasvietil hlboko na hladine príšernej tône. Potom všetko zakryly tône a hmla a ona zmizla.

„No tak, manžel,” zvolal veselý stotníkov hlas, „tamto je tvoja manželská posteľ! Poponáhľaj sa teda a choď za svojou nevestou, ktorá ti rada ukázala cestu. Vau! Ale ste z ľudí, ktorých možno dobre zabíjať — nikdy som sa nezapodieval s nikým, s kým by mi to šlo tak ľahko. Ty — — —” Ale zamlčal sa, lebo duševná bolesť vykonala svoje dieło. Nahún náhle zošalel pred jeho očami.

S revom ako lev odhodil od seba ten veľký chlap všetkých, ktorí ho držali a chytiac jedného z nich v páse, napäl všetku silu. Zdvihol ho ako dieťa. Potom ho praštil cez okraj skaly, aby zahynul na skalách Tône Smrti. Potom vykrikol:

„Čierne Srdce! Teraz príde rad na teba! Čierne Srdce, zradca!” a vrhol sa na Haddena, pričom mu striekaly z úst peny. Cestou srazil úderom s koňa náčelníka Maputu. Zle by bolo bývalo s belochom, keby ho Nahún bol chytil. Ale nedošiel až

k nemu, lebo vojaci sa vrhli k nemu a v strašnom zápase vrhli ho na zem.

„Hodte ho ta, kým nenapáše viacej nešťastia,” povedal nejaký hlas. Ale stotník vykrikol: „Nie, nie! Je posvätný! Oheň s neba padol do jeho mozgu a preto mu nesmieme ublížiť, inak by sme sa všetci zle mali. Sviažte mu ruky a nohy a doneste ho opatrne ta, kde ho možno ošetrovať. Nazdával som sa, že tí zločinci nám spôsobia mnoho ťažkostí a takto sa to ukázalo.

A tak počali sväzovať Nahúnovi ruky a zápästie, užívajúc pritom toľko miernosti, koľko len mohli, lebo medzi Zulami blázon je svätcom. Nebolo to ľahké a vyžadovalo to času. Hadden sa rozhliadol okolo seba a vedel, že sa mu naskytá príležitosť. Na zemi, celkom pri ňom, ležala puška, kam ju jeden z vojakov položil, a vo vzdialenosti asi dvanástich metrov pásol sa Maputov koník. Rýchlym pohybom chytil martiniovku a za päť sekúnd potom sedel už na chrbáte poníka a cválal ku Krokodilievu Brodu. Tento majstrovský ústup previedol naozaj tak rýchle, že vojaci, ktorí boli zamestnaní sväzovaním Nahúna, nespozorovali pol minúty, alebo aj viacej, čo sa stalo. Potom sa Maputa náhodou obzrel a knísal sa za ním na vrchol svahu, kričiac:

„Biely zlodej, ukradol mi koňa aj pušku, pušku, ktorú mi slúbil.”

Hadden, ktorý bol v tom čase asi na sto metrov, počul ho zreteľne volať a jeho srdce sa naplnilo hnevom. Tento človek urobil z neho zrejmeého vraha a ešte viacej. Bol príčinou, že ho olúpili o dievča, k vôli ktorému si pofírkal ruky týmto bezprávím.

Obzrel sa cez rameno. Maputa doposiaľ bežal za ním — celkom sám. Áno, teraz je vhodná chvíľa — musí to teraz urobiť.

Zadržal koňa utrhnutím uzdy, soskočil s jeho chrbta a skoro súčasným pohybom prevliekol si ruku uzdou. Náhodou a ako očakával, zviera bolo vycvičeným streleckým koňom a stálo ticho. Hadden si zastal oboma nohami pevne na zemi a oddýchnuc si zhlboka, zacielil guľovnicou na blížiaceho sa náčelníka. Maputa teraz zbadal jeho úmysel a s výkrikom hrúzy sa obrátil, aby ušiel. Hadden čakal sekundu, aby si mohol dobre zacieliť na jeho široký chrbát, a potom, práve vo chvíli, keď sa na vyvýšenine objavili vojaci, stisol spúšť. Bol výborným strelcom a aj pri tejto príležitosti ho jeho šikovnosť nesklamala, lebo ešte prv, než počul náraz guľky, rozprestrel Maputa naširoko ruky a svalil sa mŕtvy na zem.

Potom vyskočil Hadden s kliatbou na ústach na poníka a pádil ozlomkrk k rieke, ktorú o chvíľu prekročil.

VI.

Duch mŕtvej

Keď Nanea skočila so závratnej plošiny, ktorá visela nad Toňou Smrti, stretlo ju zvláštne šťastie. Blízko pri skalnom sraze bolo mnoho rozorvaných balvanov a na tie padala voda vodopádu s hrmením a odrážala sa od nich v spústach vodných vrstiev

do skalných hlbín riečišťa. Práve na týchto balvanoch vybíjal sa život z tiel úbohých obetí, ktoré sem vrhali z výšky. Ale Nanea, ako sa čitateľ pamätuje, nečakala, až sa s ňou toto stane, a tak sa stalo, že mocný skok, ktorým sa vrhla do náručia smrti, zanesol ju až za tieto úskalia. Len o málo vyhla sa ich okraju a padla do vody hlavou dopredu ako vycvičená potápačka. Klesala potom hlbšie a hlbšie, až si myslela, že sa už nikdy nevyvoni. Ale vynorila sa na konci tone, na počiatku prúdu, ktorý ju počal unášať. Na šťastie, tuná nebolo skál a keďže bola šikovnou plavkyňou, vyhla sa nebezpečenstvu, že by mohla byť vrhnutá na breh.

Dlho ju unášal prúd, až konečne videla, že je v nejakom lese, lebo svetla tu bolo málo pre stromy, ktoré mu zabraňovali príchod. Haluze stromov dotýkaly sa vody. Jednej z takýchto haluzí sa chopila Nanea rukou a jej pomocou vytiahla sa z Rieky Smrti, odkiaľ sa nikto predtým nezachránil. A teraz stála na brehu a ťažko oddychovala. No bola bez úrazu. Jej telo neutrpelo ani škrabnutia a aj jej biele šaty boly okrútené okolo jej krku.

No hoci neutrpela rany na svojej hroznej ceste, bola Nanea predsa len veľmi vyčerpaná, tak, že sotva vládala stáť na nohách. Na tom mieste bola tma ako v noci a ona sa triasla od zimy. Dívala sa okolo seba beznádejne, či nenájde nejaký útulok. Blízko pri rieke rástol velikánsky strom žltodreva a k tomu sa pobrala. Chcela sa naň vyškríabať a hľadať úkryt v jeho haluziach, kde dúfala, že bude bezpečná pred dravými šelmami. A znova jej šťastie prišlo, lebo v malej vzdialenosti, len nie-

koľko stôp od zeme, bola v strome veľká diera. Ako sa presvedčila, bol strom dutý. Do tejto diery sa vtiahla, čo aj mohol byť domovom hadov alebo iných zvierat, ale zbadala, že vnútrajšok bol priestranný a teplý. Bolo tam veľmi sucho, lebo naspodku bolo mnoho trútu a machu, ktorý ta asi priniesli vtáci. Na trút si ľahla a prikryla sa machom a lístím. Potom tuho zaspala.

Ako takto dlho Nanea spala, nevedela, ale konečne sa prebudila zvukom ľudských hrdelných hlasov, hovoriacich rečou, ktorej nerozumela. Zdvihla sa na kolená, dívala sa otvorom v strome. Bola noc, ale svietily veľmi krásne hviezdy a ich svit dopadal na okruh pôdy blízko riečneho brehu. V tomto kruhu bol veľký oheň a v malej vzdialenosti od neho bolo shromaždené osem-desať hrozne vyzerajúcich bytostí.

Zdalo sa, že sa radujú nad niečím, čo ležalo pri ich nohách. Boli malej postavy, ako muži tak ženy, ale nebolo medzi nimi detí a všetci boli skoro nahí. Mali dlhé, tenušké vlasy a zuby im vyčnievaly. Objem ich čiernych tiel nebol v nijakom pomere k ich výške. V rukách mali drúčky, na ktorých boli priviazané ostré kamene.

Srdce Naney sa zatriaslo a skoro omdlela od strachu, lebo vedela, že je v strašlivom lese a bez všetkej pochybnosti tieto bytosti boli Esemkofu, zlí duchovia, ktorí tu sídlia. Áno, takí strašní boli, a predsa nemohla odvrátiť od nich oči. Pohľad na nich pútal ju strašnou čarovnosťou. Ale keď to boli duchovia, prečo spievali a tancovali ako ľudia? Prečo mávali vysoko tými kameňmi a prečo sa hádali a bili? A prečo rozkladali oheň ako ľudia,

keď si chcú variť potravu? Ba ešte viacej, čo bola tá vec, nad ktorou sa tak radovali, tá dlhá, tmavá vec, ktorá tak pokojne ležala na zemi? Nevyzeralo to ako vec a sotva to mohol byť krokodíl, ale predsa bolo jasné, že je to nejaká potrava, lebo si brúsiť svoje kamenné nože, aby ju rozrezali.

Keď sa Nanea takto pozerala, pristúpila jedna z tých strašne vyzerajúcich bytostí k ohňu a vzala odtiaľ horiace poleno. Potom ho podržala nad vecou, ležiacou na zemi, aby posvietila druhovi, ktorý chcel dačo s vecou robiť pomocou svojho kamenného noža. V nasledujúcom okamžiku odtiahla si Nanea hlavu od otvoru s priduseným výkrikom na ústach. Videla teraz, čo to bolo — bolo to ľudské telo. Ano, a neboli to teda duchovia — boli to ľudozrúti, o ktorých jej matka, keď bola ešte maličkou, vyprávala rozprávky, aby ju zadržala pred zatúlaním sa ďaleko od domu.

Ale kto je ten človek, ktorého chcú zjesť? Nemohol to byť nikto z nich, lebo mal omnoho väčšiu postavu. Ach, teraz to vedela! Musel to byť Nahún, ktorého tam hore zabili a voda zanesla jeho telo do strašného lesa, tak ako ju živú. Ano, musí to byť Nahún, a ona bude nútená dívať sa na to, ako hlcú jej manžela. Táto myšlienka ju premohla. Bolo jej prirodzené, že mal zomrieť na kráľov rozkaz, ale aby bol takto pochovaný? A predsa čo si mohla počať, ako to mohla zabrániť? No i keby ju to život stálo, chcela to zabrániť. Pri najhoršom mohli by ju iba zabiť a tiež zjesť a teraz, keď už nebolo ani otca, ani Nahúna, nezáležalo jej na udržaní svojich síl.

Prekĺzla otvorom na strome a kráčala pokojne

k Iudožrútom. No nevedela veru, čo urobí, až k nim dôjde. Keď sa priblížila k ohňu, prišla jej na rozum márnosť jej počínania a zastala, aby premýšľala. Práve v tej chvíli jeden z Iudožrútov zdvihol hlavu a videl nejakú vysokú a vážnu postavu, zahalenú do bieleho rúcha, ktorá sa zdala, že v svetlách a tóňach pri ohni raz sa približuje a raz zasa vzdaluje. Úbohý divoch mal v zubách nôž, keď ju zazrel, no neostal mu v nich dlho, lebo otvoriac svoje veľké ďasná, vyrazil zo seba také prestrašené a prenikavé zajačanie, že Nanea podobného nikdy nepočula. Potom ju uvideli aj ostatní a naraz potom sa naplnil les ozvenami výkrikov strachu. Najprv zmeraveli a potom sa rozprchlí všetkými smermi ako vyplašení šakali. Esemkofu zo zuluských povestí nastrašili sa vo svojom vlastnom strašidelnom domove niečoho, čo považovali za ducha.

Úbohí Esemkofu! Boli to iba bedári a hladoši, ktorých pred mnohými rokmi zahnali na toto miesto zlej povesti a vyvolili si tento jediný prostriedok, ktorý im ostával, aby si udržali život vo svojich biednych telách. Aspoň tu ich nikto nenepokojoval a pretože v týchto pustatinách našli len málo potravy, brali si to, čo im prinášala rieka. Keď bolo málo popráv v Toni Smrti, mali veru zlé časy — lebo potom boli prinútení požírať sa vzájomne. Preto nebolo medzi nimi detí.

Keď ich výkriky utíchly v diaľke, bežala Nanea ďalej, aby sa pozrela na telo, ležiace na zemi a zatackala sa potom späť so vzdychom úľavy. Nebol to Nahún, ale ona poznávala tvár, ktorá patrila jednému z družiny katanov. Ako sa sem dostal?

Zabil ho azda Nahún? Ušiel Nahún? Nemohla to povedať a bolo to strašne nepravdepodobné. No pohľad na tohoto vojaka rozžal v jej srdci akýsi slabý papršlek nádeje, lebo ako to, že bol mŕtvy, keď nebola Nahúnova ruka v spojení s jeho smrťou? Nemohla zniesť, aby jeho telo ležalo tak blízko jej úkrytu, a preto s nemalou námahou odvalila ho do vody, ktorá ho rýchle uniesla. Potom sa vrátila ku stromu, ale predtým ešte priložila na oheň a potom čakala, až sa rozodní.

Konečne sa rozjasnilo a Nanea, pocítiac hlad, sostúpila sa stromu, aby si hľadala nejakú potravu. Hľadala celý dlhý deň, ale ničoho nenašla, až konečne pred západom slnka si spomenula, že na kraji lesa je plochá skala, kde bolo zvykom klásť obety na usmiernenie. Kládli ich ľudia v potravínach, ktorých stihla choroba alebo sa nazdali, že sú oni i ich majetok očarovaní. Nazdali sa, že Esemkofu alebo Amalhosi upokoja touto potravou. Hnaná hladom, putovala Nanea na to miesto veľmi rýchle a našla tam, na svoju radosť, košíky obilia, kalabás s mliekom a polievkou, ba aj s mäsom. Vzala si toľko, koľko mohla uniesť, vrátila sa do svojho dúpäta, kde sa napila mlieka a potom si na ohni uvarila mäso a múčne jedlo. Potom zasa vošla do svojho stromu a spala.

Nanea žila takto v lese skoro dva mesiace, lebo sa bála vyjsť odtiaľ — bála sa, aby ju nechytily, aby druhý raz neokúsila kráľov rozsudok. V lese bola aspoň v bezpečí, lebo nikto sa ta neopovážil vstúpiť a Esemkofu ju už viacej neobťažovali. Videla ich pár ráz, ale vždy ušli od nej s pokrkom, hľadajúc záchranu niekde v diaľke, kde sa

ukryli alebo zahynuli. Ani potrava jej nechybela, lebo keď zbožní darcovia videli, že potrava je preč, prinášali ešte hojnejšie obety.

No aj tak tu bol strašný život. Temnota, osamelosť, spojená s bolesťou, doháňaly ju časom k šialenstvu. Ale žila predsa ďalej, čo si aj často želala umrieť, no nebola predsa ešte mŕtvolou, lebo v jej srdci bola iskierka nádeje. No nemohla sama povedať, v čo dúfala.

Keď Filip Hadden došiel do civilizovaných krajov, dozvedel sa, že sa má vyhlásiť vojna medzi kráľovnou a Cetywayom, kráľom Amazulov, a dozvedel sa tiež, že na jeho dobrodružstvo v Utrechte sa alebo zabudlo, alebo si ho nikto nevšíma. Bol majiteľom dvoch dobrých cestovných vozov so záprahom výborných volov a v tých časoch sa vozy veľmi vyhľadávaly, aby donášaly zásoby pre vojsko, ktoré postupovalo do zeme Zulov.

Dopravné úrady rady platily deväťdesiat libier šterlingov mesačne za každý najatý voz a pritom bol majiteľ poistený proti každej strate dobytka. Hoci si Hadden veľmi neželal vrátiť sa do zeme Zulov, toto vnadidlo bolo príliš mocné a tak prenajímal svoje vozy úradom a s nimi aj svoje služby ako vodca a tlmočník.

Bol pridelený k tretiemu oddeleniu postupujúcej vojenskej moci, ktoré stálo pod bezprostredným velením lorda Chelmsforda, a dňa 20. januára 1879 postupoval s ním po ceste, ktorá beží od Rorkeovho Brodu do lesa Indení. Utáboril sa tej noci v tóni príkreho vrchu, známeho menom Isandhlwana.

Toho dňa pustila sa na pochod aj armáda kráľa Cetywaya, pozostávajúca viacej ako z dvadsaťtisíc mužov. Šla kopcom Upindo a utáborila sa na kamenitej planine, ktorá sa rozkladala na pol druhej míle východne od vrchu Isandhlwana.

Nerozložili ohne a vojsko ležalo tam v úplnom tichu, lebo bojovníci „spali na svojich oštepoch“.

S týmto vojskom bol aj pluk Umcityov, ktorý mal tritisíc päťsto mužov. Na úsvite nazrel náčelník, ktorý velil pluku Umcityov, z úkrytu svojho čierneho štítu, ktorými si pokrýval telo, a cez hustú hmlu uvidel stáť pred sebou nejakého vysokého muža, oblečeného iba v múči. Bol to vyziably muž s divými očami a mal v ruke hrubý kyjak. Prezeral si rady nespočetných štítov.

„Kto je ten Silwana?“* opýtal sa Induna svojich stotníkov s počudovaním sa.

Stotníci dívali sa na pútnika a jeden z nich odpovedal: „Je to Nahún-ka-Zomba, je to Zombov syn, ktorý mal nedávno hodnosť v tomto pluku Umcityov. Jeho verenica, Nanea, Umgonova dcéra, umrela so svojim otcom na rozkaz Čierneho a Nahún sa od zármutku zbláznil, keď to uvidel, lebo vstúpil mu do mozgu nebeský oheň a od tých čias chodí šialený.“

„Čo tu chceš, Nahún-ka-Zomba?“ opýtal sa Induna.

A Nahún pomaly prehovoril: „Môj pluk odchádza do vojny proti belocho. Daj mi štít a oštep, ó kráľovský kapitán, aby som mohol bojo-

* Divá bytosť.

vať so svojím plukom, lebo v bitke hľadám jednu tvár.”

A tak mu dali štít a oštep, lebo sa neodvážili odohnať muža, ktorého mozog osvietil nebeský oheň.

Keď toho dňa vystúpilo slnko vysoko, počaly do radov Umcityov padať gule. Potom sa pluk Umcityov zdvihol, stotina za stotinou s čiernymi šípami, štípmi a perami a za ním pobralo sa celé obrovské vojsko Zulov, prostriedok aj obe krídla spoločne a hnalo sa mlčky na anglické leženie. Gule bily do štítov a ryly dlhé čiary ich radmi, ale oni sa nezastavili ani neváhali. Krídla ozbrojených mužov vyrazily dopredu po oboch stranách, svierajúc leženie do ocelového objatia. Keď sa tieto ramená počaly svierať, vykriekli vojnový krik Zulov a s revom dravého prúdu, s náporom búrky a s bzučivým zvukom miliónov včiel valili sa vlnou hlbokého prostriedku Impi dolu na belochoch. S nimi šli aj Umcityovia s čiernymi štípmi a s nimi i Nahún, syn Zombu. Guľa ho zasiahla do boku, odraziac sa od jeho rebier, ale on na to nedbal. Nejaký beloch padol pred ním s koňa, ale on ho neprepichol, lebo hľadal v bitke iba jedinú tvár.

Hľadal — a konečne našiel. Tam medzi vozmi, kde mali oštepky najviacej práce, tam stál pri svojich koňoch, strieľajúc rýchle, Čierne Srdce, ten, ktorý vydal Naneu, jeho verenicu, na smrť. Traja vojaci stáli medzi nimi. Jedného Nahún prebodol a druhých dvoch odstrčil — a potom sa valil rovno na Haddena.

Ale Hadden ho videl prichádzať a cez masku šialenstva poznal Nahúna nanovo a zmocnila sa ho hrôza. Odhodil prázdnu guľovnicu, lebo vystrieval svoje náboje, vyskočil na svojho koňa a zapichol mu ostrohy do boku. A kôň cváľal krvavým kúpeľom, skákal cez mŕtvych, prerážal rady štítov a Nahún bežal za ním ako peš, naháňajúci srnca, s hlavou vysotenou a s namiereným oštepom.

Prvou Haddenovou myšlienkou bolo zamieriť k Rorkeovmu Brodu, ale pohľad naľavo ukázal mu, že túto cestu zatarasovaly spústy Undiov, a preto utekal rovno, nechávajúc svoju cestu šťastiu. Za päť minút bol za iným návrším, kde z bitky nebolo ničoho vidieť, za desať minút zanikly už všetky vojnové zvuky, lebo na strašný nápor pri Brode Uprchlíka vystrelili iba z málo diel a oštepy nerobia hluk. Čudným spôsobom objavil sa mu v tejto chvíli žive v mozgu protiklad medzi strašnými, búrlivými, krvavými scénami, ktoré zanechal za sebou, a touto pokojaplnou tvárou prírody, ktorou išiel. Tu spievali vtáci a pásol sa dobytok, tu svietilo slnko, nezastreté dymom diel, a iba vysoko v modrom a tichom vzduchu bolo vidieť dlhé krdle supov, letiacich k planine pri Isandhlwane.

Pôda tu bola veľmi nerovná a Haddenov kôň počíňal byť unavený. Hadden sa obzrel cez rameno. Tam asi dvesto metrov za ním prichádzal Zulu, zarputilý ako smrť, zaprisahaný ako osud. Pozrel sa na svoj revolver za opaskom. Ostala tam iba jedna nevypálená guľka. No jedna guľka stačí pre jedného divocha. Bola iba otázka, či ho má odbaviť hneď. Nie, neurobí to naraz, lebo by sa mohol minúť cieľa, alebo by toho chlapa nezabil.

Bol na koni a jeho nepriateľ bežal pešky a preto ho dozaista unaví.

Prešla chvíľa a obaja sa rútili cez malú riečku. Haddenovi sa videla známou. Áno, bol to rybník, kde sa kúpaval, keď bol Umgonovým hosťom. A tam na vršku stály chatrče, alebo skôr zbytky, lebo zho-rely. Hadden sa čudoval, aká náhoda ho zaviedla na tieto miesta. A potom sa zasa obzrel na Nahúna, ktorý tu stál a ako by čítal jeho myšlienky, ukázal oštepom na kraal, ktorý bol v zrúcaninách.

Potom pádil Hadden ďalej veľmi rýchle, lebo tu bola pôda rovná a on, na svoju radosť, stratil svojho nepriateľa z dohľadu. Ale potom prišla míľa skal-natej pôdy a keď prešiel cez ňu a obzrel sa, videl, že Nahún je zasa tu. Haddenov kôň bol skoro vy-čerpaný, ale on ho slepo poháňal dopredu bez toho, žeby vedel kam. Teraz išiel cez kus trávnik a po-čul pred sebou hučanie rieky. Naľavo sa dvíhal vysoký breh. Hneď potom sa trávnatý pás zakrú-cal dnu a tam, ani nie dvadsať metrov pred ním, stála kaferská chatrč na brehu rieky. Pozrel sa ta. Áno, bola to chatrč prekliatej Včely a pri plote stál ktosi, kto nebol nikto iný ako ona sama, Včela. Pri pohľade na ňu sa vyčerpaný kôň zapotácal, potkol a padol na zem, kde ostal ležať ťažko oddy-chujúc. Hadden vyletel zo sedla, ale vstal hneď ne-poranený.

„Ach, Čierne Srdce, to si ty? Aké chýry priná-šaš z bitky?“ volala Včela posmešným hlasom.

„Pomôž mi, matka, prenasledujú ma,“ odpovedal udýchane.

„Čo na tom, Čierne Srdce, veď je to iba jeden-

jediný ustatý muž. Postav sa mu tvárou v tvár, lebo teraz sa zasa síde Čierne Srdce s Bielym Srdcom. Nechceš? Tak sa pusť do lesa a hľadaj záchranu medzi mŕtvymi, ktorí ňa tam očakávajú. Povedz mi, povedz mi, nebola to tvár Naney, ktorú som videla pod vodou pred chvíľkou? Dobre! Dones jej moje pozdravy, až sa stretnete v Dome Mŕtvych.”

Hadden sa pozrel na riekku — bola rozvodnená. Nemohol ju preplávať a preto, prenasledovaný zlým smiechom prorokyne, utekal k lesu. Za ním bežal Nahún s jazykom vyplazeným ako vlk.

Teraz bol v tóni lesa, ale ešte ustavične utekal popri toku rieky, až konečne nemohol dýchať a zastavil sa na malej mýtnine na druhej strane, kde rástol veľký strom. Nahún bol ďalej za ním, ako na hodenie oštepom, a preto Hadden mal ešte chvíľku času na vybratie revolvera a na pripravenie sa.

„Stoj, Nahún,” skríkol, ako už raz bol vykrikol, „chcem sa povyprávať s tebou.”

Zulu počul jeho hlas a uposlúchol ho.

„Počuj,” hovoril Hadden. „Bežali sme dlho o závod a bojovali sme dlhý boj, ty aj ja, a obaja sme dosiaľ živí. Ak pôjdeš ďalej, musí niekto z nás byť veľmi rýchlo mŕtvy. A budeš to ty, Nahún, lebo som ozbrojený a ako vieš, viem iste strieľať. Čo mi odpovieš?”

Nahún neodpovedal, ale stál ticho na kraji mýtiny a jeho divé, žeravé oči upieraly sa na belochovu tvár a jeho dych bolo počuť v krátkych intervaloch.

„Necháš ma odísť, keď ja teba nechám odísť?”

pýtal sa Hadden znova. „Viem, prečo ma nenávidíš, ale minulosť nemožno odčiniť a ani mŕtvych nemožno privolať na zem.“

Nahún dosiaľ neodpovedal a jeho mlčanie sa zdalo osudnejším a drtivejším ako hocaká reč. Nijaká vyslovená obžaloba nemohla horšie zaznieť v Haddenových ušiach. Neodpovedal, ale zdvihnúc svoj oštep, kráčal zarputile proti svojmu nepriateľovi.

Keď bol asi na päť krokov, namieril Hadden na neho a vypálil. Nahún uskočil na stranu, ale guľka ho niekde zasiahla, lebo jeho pravé rameno kleslo a oštep, ktorý mal v ruke, preletel nad belochovou hlavou. Ale Zulu prichádzal bez hlasu bližšie a chytil ľavou rukou belocha za hrdlo. Chvíľu hrozne zápasili, potácajúc sa sem-tam, ale Hadden bol neporanený a bojoval so zúrivosťou zúfalosťou. Nahún bol dva razy zranený a ostala mu jedna zdravá ruka, ktorou mohol uderiť. Čoskoro ho donútila belochova železná sila klesnúť na zem. Vojak bol porazený a nemohol sa už zodvihnúť.

„Teraz to skončíme,“ zamrmlal Hadden jedovate a obrátil sa, aby si vzal oštep, ale potom sa zapotácal späť s vyvalenými očami a kolísavým krokom. Hľa, tam pred ním, oblečený dosiaľ do bieleho rúcha a s oštepom v ruke, stál duch Naney.

„Spomeň si na moje slová,“ povedal si, keď si upamätával Včeline slová, „až budeš stáť tvárou v tvár duchu mŕtvej v Dome Mŕtvych.“

Ozval sa výkrik a zablyštala sa oceľ. Široký oštep letel k nemu a zaboril sa mu do prs. Zaknísal sa a padol. A Čierne Srdce dostalo veľkú odmenu, ktorú mu slúbila prorockým slovom Včela.

„Nahún, Nahún!“ šepkal mäkký hlas, veľmi tichý a prosiaci. „Prebuď sa, nie som duchom, som to ja, Nanea, tvoja živá žena, ktorú strážny duch zachránil.“

Nahún počul a otvoril oči. Jeho šialenstvo ho opustilo.

„Vítam ťa, manželka,“ povedal slabo, „teraz, keď mi ťa vrátila smrť v Dome Mŕtvych, budem žiť.“

Nahún bol potom jedným z náčelníkov anglickej vlády v krajine Zulov a okolo jeho kraalu bolo vídať behať deti. Vyprávač týchto udalostí počul všetko v podstate z úst samotnej Naney, Nahúnovej manželky.

Aj Včela žila dlho a zapodievala sa čarami pokiaľ to belochova vláda dovoľuje. Na jej čiernej ruke blyštal sa prsteň v podobe hada s rubínovými očami.

KONIEC.